

**TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI**

---

**ÖDEMELER DENGESİ  
RAPORU**

---



---

**2006 -III**

## ÖZET

2005 yılının ikinci yarısından itibaren ihracat büyümesinin yavaşladığı ve ithalat artışının hızlandığı gözlenmiştir. Söz konusu eğilim, 2006 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. Bu dönemde ihracat ve ithalattaki yıllık artışlar sırasıyla yüzde 13,4 ve yüzde 17,8 oranlarında gerçekleşmiştir. Böylece, ödemeler dengesi tanımlaması çerçevesinde 2005 yılı Ocak-Eylül döneminde 24,3 milyar ABD doları olan dış ticaret açığı, 2006 yılının aynı döneminde 32 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır. Bahsedilen dönemde, net turizm gelirlerinin düşmesi, cari işlemler açığını artırıcı yönde etkide bulunmuştur.

2005 yılının son çeyreğinden itibaren düşük performans gösteren, toplam ihracatta en yüksek paya sahip tekstil ve giyim sektörü ihracatının Mayıs ve Haziran aylarında arttığı, ancak, sektör ihracat artışının toplam ihracat büyümesinin altında olduğu gözlenmektedir. Yılın ilk üç çeyreğinde, toplam ihracata en yüksek katkı ana metal sektöründen gelmiştir. Bu dönemde, yüzde 32,3 oranında artarak toplam ihracat performansının üzerinde bir büyüme sergilemiştir. Motorlu kara taşıtları, makine teçhizat ile kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar toplam ihracata katkıları yüksek olan diğer sektörler olmuştur.

2005 yılı Ağustos ayından itibaren yüksek orandaki artışlarını sürdüren sermaye ve tüketim malı ithalatının, 2006 yılının ilk dokuz ayında sırasıyla yüzde 9,9 ve yüzde 20,8 oranında arttığı gözlenmektedir. Diğer taraftan, ara malı ithalat artışı Ocak-Eylül döneminde yüzde 19,5 oranında gerçekleşmiştir. Söz konusu mal grubunda yer alan ham petrol ve doğal gaz ithalatı, fiyat artışlarının etkisiyle, toplam ithalat artışına en yüksek katkıyı yapan alt kalemler olmuştur.

2005 yılının son çeyreği itibarıyla ihracat fiyatlarının nominal ihracata katkısı yavaşlamıştır. 2006 yılının ilk çeyreğinde, ihracat birim değer endeksi yüzde 0,9 oranında gerileme gösterirken, yılın ikinci ve üçüncü çeyreklerinde sırasıyla yüzde 3,7 ve 4,7 oranlarında artmıştır. Diğer taraftan, ithalat fiyatları 2006 yılının ilk dokuz ayında yüzde 7,7 oranında yükselmiştir. İthalat fiyatlarındaki artış temelde ham petrol ve doğal gazı içeren madencilik ve taşocakçılığı sektörü fiyatlarının bu dönemde yüzde 39,8 oranında artmasından kaynaklanmıştır. Aynı zamanda, yılın ilk çeyreğinde gerileyen imalat sanayi ithalat fiyatları ikinci ve üçüncü çeyreklerinde, sırasıyla yüzde 4,1 ve 11,1 oranlarında artış göstermiştir. Fiyat etkisinden arındırıldığında, ihracat ve ithalattaki yıllık artışın Ocak-Eylül döneminde sırasıyla yüzde 6,6 ve yüzde 7,6 olduğu görülmektedir.

Rezerv değişimleri (TCMB + bankalar) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 2006 yılının ilk dokuz ayında 39,5 milyar ABD doları sermaye girişi olmuştur. Bu dönemde finansman yapısında doğrudan yatırımlar, özel sektörün ve bankaların kullandığı uzun vadeli ve ticari krediler belirleyici olmuştur. Söz konusu dönemde, portföy yatırımları, doğrudan yatırımlar ve IMF kredileri hariç tutulduğunda, net 19,4 milyar ABD doları uzun vadeli sermaye ve net 0,9 milyar ABD doları kısa vadeli sermaye girişi olmuştur. Ayrıca, net hata ve noksan kalemi 0,7 milyar ABD doları negatif bakiye vermiştir.

Yukarıdaki gelişmeler sonucunda, 2006 yılının ilk dokuz ayında Merkez Bankası rezervleri 4,9 milyar ABD doları, bankalar rezervi 5 milyar ABD doları artmıştır.

## Ödemeler Dengesi

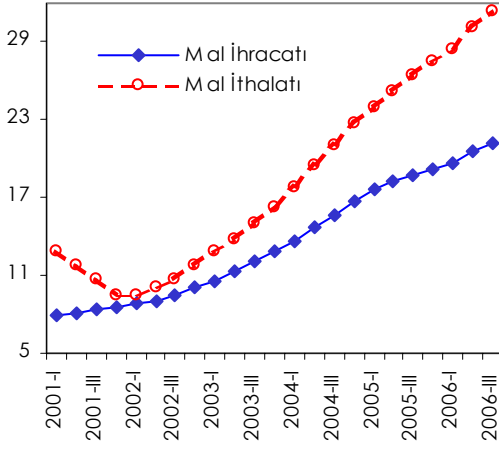
(milyar ABD doları)

	Ocak-Eylül			Eylül (12-aylık)		
	2005	2006	% Değişim	2005	2006	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-15,9	-25,3	..	-20,9	-32,6	..
Dış Ticaret Hesabı	-24,3	-32,0	..	-30,7	-40,7	..
Mal İhracatı	56,0	63,9	14,2	75,1	84,9	13,0
İhracat (fob)	53,5	60,7	13,4	71,7	80,7	12,6
Bavul Ticareti	2,5	3,2	30,4	3,5	4,2	22,3
Mal İthalatı	-80,2	-95,9	19,5	-105,8	-125,6	18,7
İthalat (cif)	-85,3	-100,5	17,8	-112,5	-132,0	17,4
Uyarılama: Navlun ve Sigorta	5,1	4,6	..	6,7	6,4	..
Hizmetler Hesabı	11,6	10,1	..	14,2	12,4	..
Turizm (net)	12,5	11,6	-6,9	15,1	14,4	-4,3
Gelir	14,6	13,7	-5,8	17,8	17,3	-2,8
Gider	-2,1	-2,1	0,7	-2,7	-2,9	5,6
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	-0,8	-1,5	..	-0,9	-2,0	..
Yatırım Geliri Hesabı	-4,3	-4,6	..	-5,7	-6,0	..
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-0,6	-0,7	..	-0,8	-0,8	..
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	-0,7	-0,5	..	-0,9	-0,7	..
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-3,0	-3,4	..	-4,0	-4,4	..
Faiz Geliri	0,7	1,0	43,7	0,9	1,3	44,8
Faiz Gideri	-3,7	-4,4	19,5	-4,9	-5,7	16,9
Cari Transferler	1,1	1,2	..	1,3	1,6	..
İşçi Gelirleri	0,6	0,8	36,7	0,8	1,1	35,2
Sermaye ve Finans Hesapları	13,0	25,8	..	16,1	33,7	..
Finans Hesabı (Rezerv Varlıklar hariç)	21,6	30,8	..	24,0	47,9	..
Doğrudan Yatırımlar (net)	3,1	12,4	..	3,5	18,1	..
Yurt Dışında	-0,8	-0,4	..	-1,0	-0,7	..
Yurt İçinde	3,9	12,8	..	4,4	18,7	..
Portföy Yatırımları (net)	8,9	3,6	..	12,5	8,1	..
Varlıklar	-1,4	-1,2	..	-2,2	-1,1	..
Yükümlülükler	10,3	4,8	..	14,7	9,2	..
Yurt Dışı Yerleşikler Hisse Senedi Alımı	4,7	1,6	..	5,4	2,6	..
Borç Senetleri	5,6	3,3	..	9,3	6,6	..
Yurt Dışı Yerleşikler DİBS Alımı	3,7	0,7	..	6,4	2,9	..
Hazine Tahvil İhracı	2,3	2,5	..	3,3	3,7	..
Borçlanma	5,3	3,2	..	6,8	4,4	..
Geri Ödeme	-3,1	-0,7	..	-3,6	-0,7	..
Diğer Yatırımlar (net)	9,6	14,7	..	8,0	21,8	..
Varlıklar	-1,9	-5,6	..	-5,2	-3,4	..
Ticari Krediler	0,8	-0,2	..	-0,2	-0,6	..
Krediler	0,1	-0,3	..	0,0	-0,3	..
Bankaların Döviz Varlıkları (- artış)	-2,8	-5,0	..	-5,0	-2,6	..
Yükümlülükler	11,5	20,3	..	13,2	25,2	..
Ticari Krediler	2,7	2,7	..	3,5	3,6	..
Krediler	7,0	16,6	..	8,1	21,6	..
Merkez Bankası	-2,6	0,0	..	-3,7	-0,3	..
Genel Hükümet	-3,6	-3,6	..	-4,3	-4,7	..
Uluslararası Para Fonu	-2,2	-3,5	..	-2,3	-3,8	..
Uzun Vade	-1,3	-0,1	..	-2,0	-0,9	..
Bankalar	6,8	5,7	..	8,9	8,1	..
Uzun Vade	5,0	5,3	..	6,4	6,8	..
Kısa Vade	1,8	0,4	..	2,5	1,3	..
Diğer Sektörler	6,3	14,6	..	7,1	18,5	..
Uzun Vade	5,3	14,1	..	6,2	18,7	..
Kısa Vade	1,0	0,5	..	0,9	-0,2	..
Mevduat	1,6	0,9	..	1,3	-0,3	..
KMDTH + Süper Döviz Hesabı	-0,6	-0,9	..	-0,7	-1,1	..
Bankalar	2,2	1,8	..	2,0	0,9	..
Resmi Rezervlerdeki Değişim (- artış)	-8,6	-4,9	..	-7,9	-14,2	..
Net Hata ve Noksan	2,7	-0,7	..	4,9	-1,1	..

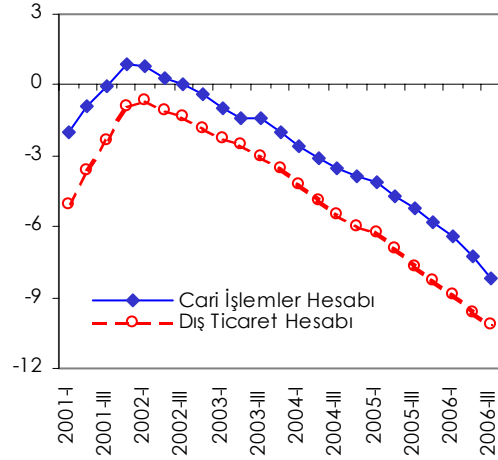
Kaynak: TCMB.

**Mal İhracatı ve İthalatı**

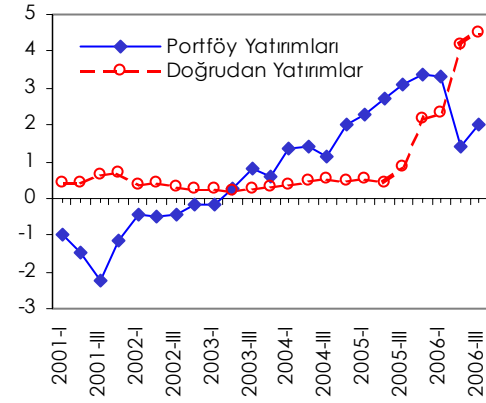
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

**Dış Ticaret ve Cari İşlemler**

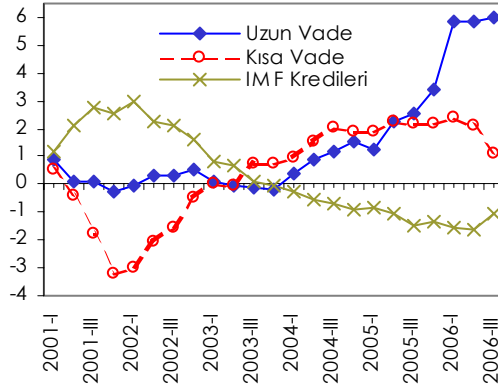
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

**Doğrudan ve Portföy Yatırımları**

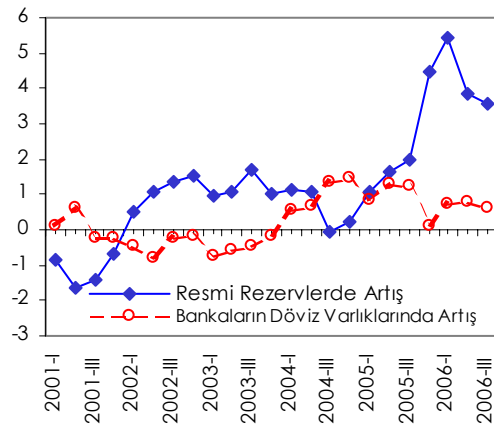
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

**Diğer Sermaye Akımları**

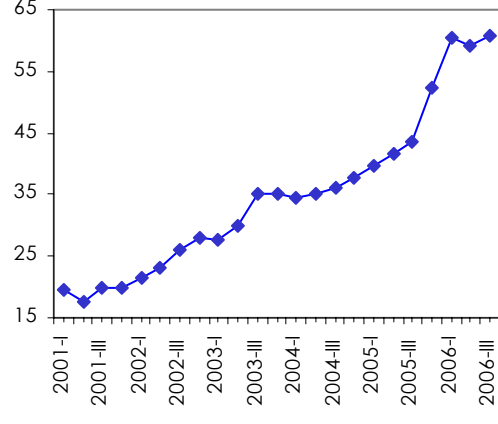
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

**Rezervler**

(12-aylık ort., milyar ABD doları)

**TCMB Uluslararası Rezervleri**

(milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB, TÜİK.

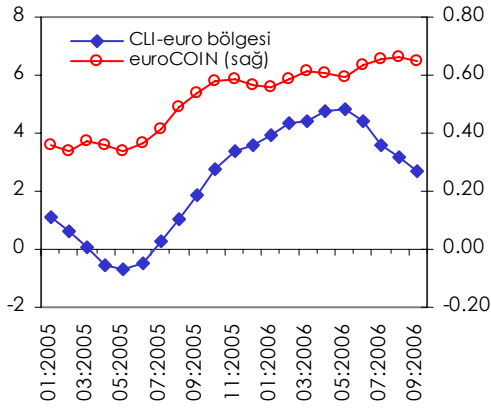
## I. DIŞ EKONOMİK GELİŞMELER

1. Dünya ekonomisi, yüksek enerji fiyatlarına karşın 2005 yılında sergilemiş olduğu yüksek orandaki büyüme hızını 2006 yılının ilk dokuz ayında da devam ettirmiştir. Dünya ekonomisindeki güçlü büyümenin sürmesinde temel olarak Çin etkili olurken, Avrupa Birliği (AB) ve Japon ekonomisindeki istikrarlı büyüme de buna katkıda bulunmuştur.
2. 2006 yılı genelinde dünya ekonomisinin büyümesine ilişkin risklerin başında petrol fiyatlarına ve uluslararası likidite koşullarına dair belirsizlikler ile küresel dengesizlikler gelmektedir. Jeopolitik belirsizlikler ve Orta Doğu'da yaşanan siyasi gerginlikler nedeniyle Ağustos ayında rekor seviyelere yükselen ham petrol fiyatları Eylül ayıyla birlikte düşüşte geçmiştir. Söz konusu düşüşte ABD ham petrol rezervlerinin beklenenden yüksek çıkması etkili olmuştur. Ancak, mevsimsel olarak kış aylarında talebin yüksek olması ve Petrol İhraç Eden Ülkeler Organizasyonu (OPEC)'nin kota düşürme yönündeki girişimleri gelecekte ham petrol fiyatlarının yeniden yükselişe geçebileceği olasılığını güçlendirmektedir.
3. ABD ve AB bölgesinde enflasyon baskılarının hafiflemesi neticesinde faiz artırımlarının yavaşlama eğilimi içine girdiği düşünülmektedir. Buna bağlı olarak da tahvil getiri oranlarının gerilediği gözlenmiştir. Japonya'da ise Ağustos ayı enflasyon gelişmelerine bağlı olarak getiri oranlarında hızlı bir artış görülmüştür.
4. Diğer taraftan ABD'de emlak piyasasında yaşanan daralmanın ülkenin ekonomik büyümesini olumsuz etkilemekle birlikte ekonomideki yavaşlamanın sert olmayacağı düşünülmektedir.

### Euro Bölgesi Öncü Göstergeleri:

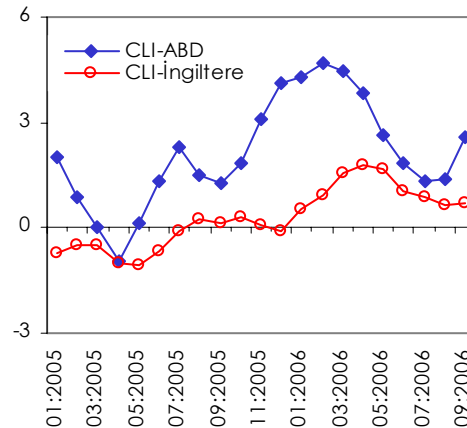
€COIN (3-aylık % değişim),

CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)



### ABD ve İngiltere Öncü Göstergeleri:

CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)



5. ABD ekonomisi, 2006 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,4 büyüme sergilerken, yılın ikinci ve üçüncü çeyreklerinde büyüme hız kesmiş ve sırasıyla yüzde 0,6 ve 0,4 düzeylerinde gerçekleşmiştir. ABD ekonomisinin yılın tümünde 3,5 oranında büyümesi beklenmektedir. Ekonomik büyüme hızındaki bu azalış, kısmen faiz oranları ile enerji fiyatlarındaki artışın gecikmeli etkilerini, kısmen de konut piyasasındaki kademeli soğumanın etkilerini yansıtmaktadır. ABD ekonomisinde artan enerji ve emtia fiyatlarının etkisiyle tüketici fiyat enflasyonunda artışlar görülmektedir. Amerika Merkez Bankası FED 25 Ekim 2006 tarihli toplantısında faiz oranlarını 5,25 seviyesinde tutma kararı almış ve bundan sonraki faiz kararlarının enflasyon ve büyümeye ilişkin göstergelere göre şekilleneceğini belirtmiştir.
6. 2006 yılının ilk ve ikinci çeyreklerinde yıllık bazda yüzde 2,2 ve 2,8 oranlarında artan Euro bölgesi GSYİH'si yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 2,7 oranında artış sergilemiştir. Petrol fiyatlarındaki düşüşün bu bölgede büyümeye destek vereceği düşünülmektedir. Ancak, petrol fiyatlarının yeniden artmaya başlaması ve küresel sermayenin risk iştahındaki azalma, büyüme sürecini yavaşlatacak risk unsurları olarak varlığını sürdürmektedir. Artan enflasyonist risklere karşı Avrupa Merkez Bankası ECB'nin faiz oranını 5 Ekim 2006 tarihinde 25 baz puan artırarak yüzde 3,25 düzeyine çıkarmıştır. ECB'nin faiz artırımlarına devam etme ihtimalinin kuvvetlenmesine karşın, 2006 yılı genelinde büyümenin güçlü devam etmesi beklenmektedir.

Nitekim, Euro bölgesi ekonomik aktivite öncü göstergesi olan ECOIN endeksi Eylül ayı verisi de Bölge'de olumlu görünümün devam ettiğine işaret etmektedir.

7. 2005 yılında yüzde 2,7 oranında büyüyerek yüksek bir performans sergileyen Japon ekonomisi, 2006 yılının ilk üç çeyreğinde sırasıyla yüzde 2,5, 2,9 ve 1,7 oranında büyüme sergilemiştir. Çin ekonomisi ise güçlü büyümesini 2006 yılında da sürdürmüştür. Yılın ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 10,2 ve yılın ikinci çeyreğinde ise yüzde 10,9 büyümüştür. 2006 yılı boyunca ise Çin ekonomisinin yüzde 10 civarında büyümesi beklenmektedir. Çin ekonomisinin büyümesinin temel olarak sabit sermaye yatırımlardaki ve sanayi üretimindeki hızlı artıştan kaynaklandığı gözlenmektedir.

8. Bu gelişmelerin, 2006 yılı genelinde ihracatımızı destekleyen bir dış talep yapısının varlığına işaret etmektedir.

## II. CARI İŞLEMLER HESABI

9. Cari açık Eylül ayı itibarıyla yıllık bazda GSMH'nin yüzde 8,5'ine ulaşmıştır. 2006 yılının ilk üç çeyreğinde ise cari işlemler açığındaki artış eğilimi sürmüştür ve 28 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır.

10. 2006 yılının ilk yarısında ithalat ve ihracat artış oranları sırasıyla yüzde 19 ve 12,3 düzeyinde olmuştur. Yılın üçüncü çeyreğinde ise ithalat artış oranı yüzde 15,7'ye düşerken ihracat artış oranı 15,5'e yükselmiştir. Böylece, Eylül ayı itibarıyla, yıllık bazda ihracatın ithalatı ve kısa vadeli dış borç stokunu karşılama oranları sırasıyla 0,68 ve 1,96 seviyesinde gerçekleşmiştir. Merkez Bankası rezervleri temel alınarak oluşturulan göstergelerden rezervlerin kısa vadeli dış borç stokuna oranı 2005 yılına göre artış gösterirken, rezervlerin cari açığı karşılama oranı ve cari açık ile net hata ve noksan kalemlerinin toplamından oluşan finansman ihtiyacına oranı gerilemiş, ithalatı karşılama oranı, ise değişmemiştir.

### Cari İşlemler Açığına Ve Finansman Yapısına İlişkin Önemli Göstergeler

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
İhracatın ithalatı karşılama oranı	0,58	0,90	0,85	0,79	0,74	0,70	0,68
Toplam mal ihracatı / Kısa vadeli dış borç stoku	1,09	2,10	2,44	2,23	2,06	2,01	1,96
Toplam mal ihracatı / Dış borç servisi	1,40	1,40	1,39	1,84	2,20	2,11	2,43
Turizm gelirleri / Dış ticaret açığı	0,35	2,17	1,16	0,94	0,67	0,55	0,43
MB rezervleri / Kısa vadeli dış borç stoku	0,82	1,21	1,71	1,53	1,16	1,37	1,40
MB rezervleri / Finansman ihtiyacı	1,84	-	19,97	11,71	2,82	2,54	2,24
MB rezervleri / Cari açık	2,36	-	18,42	4,38	2,41	2,26	1,86
MB rezervleri / Toplam mal ithalatı	0,44	0,52	0,59	0,54	0,41	0,48	0,48

Kaynak: TCMB, TÜİK.

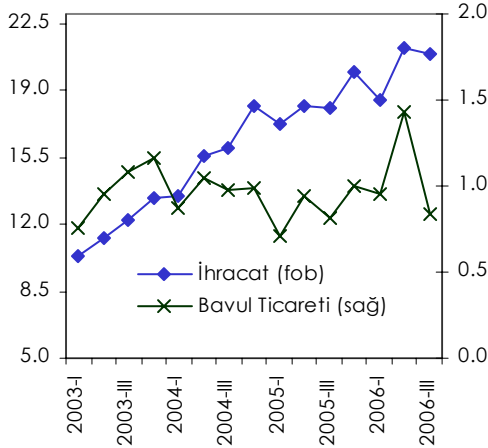
\* Eylül ayı itibarıyla, 12-aylık

### Mal İhracatı

11. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan dış ticaret verilerine göre, 2006 yılının Ocak-Eylül döneminde ihracat (fob) yüzde 13,4 oranında artış göstermiştir. Aynı dönemde, bavul ticaretinden sağlanan gelirlerin yüzde 30,4 oranında artması sonucu toplam mal ihracatı büyüme oranı yüzde 14,2'ye ulaşmıştır. Diğer taraftan, yılın ilk yarısında yüzde 1,4 ve yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 4,7 oranında artış gösteren ihracat fiyatları, ihracatın nominal büyümesine katkı sağlamıştır. Fiyat etkisinden arındırıldığında ihracattaki reel artışın Ocak-Eylül döneminde yüzde 6,7 düzeyinde olduğu görülmektedir.

**İhracat**

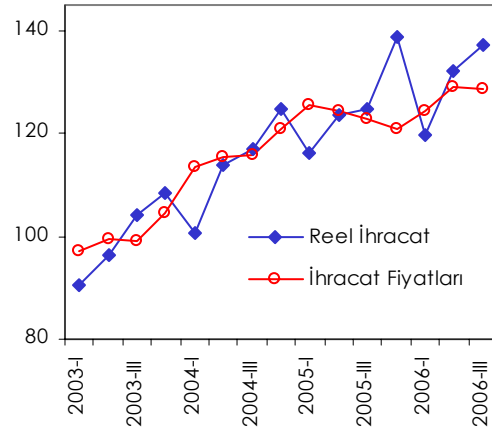
(milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB, TÜİK.

**İhracat - Reel ve Birim Değer**

(2003=100)

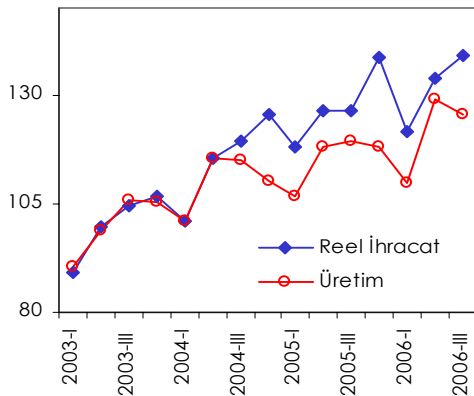


Kaynak: TÜİK.

12. Verimlilik artışları, reel birim iş gücü maliyetlerinin azalmasına katkıda bulunarak dış ticarete rekabet avantajı yaratmış ve Yeni Türk lirasının (YTL) güçlü konumunun dış rekabet gücü üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi telafi ederek, ihracat artışının ardındaki temel faktörlerden biri olmuştur.

**İmalat Sanayi Üretim ve İhracatı**

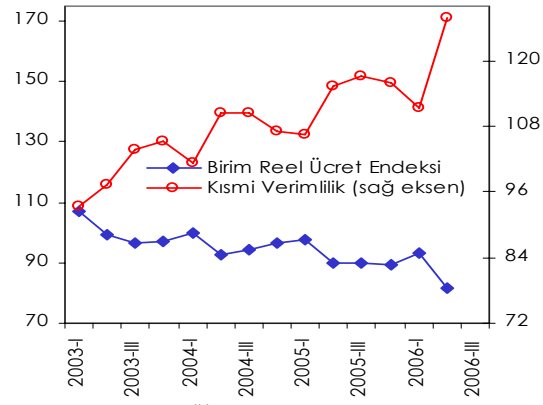
(2003=100)



Kaynak: TÜİK.

**Birim Reel Ücret ve Verimlilik Endeksi**

(2003=100)



Kaynak: TCMB, TÜİK.

13. İhracat gelişmeleri sektörel bazda incelendiğinde, Ocak-Eylül döneminde, ara malı ihracat artışının (yüzde 21,8) toplam ihracat artışının oldukça üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Sermaye ve tüketim malı ihracat artışları ise sırasıyla yüzde 11,6 ve yüzde 5,8 düzeyinde olmuştur. Böylelikle, ara malı ihracatının toplam ihracat içindeki payı yüzde 41,5'den yüzde 44,5'e yükselirken, sermaye ve tüketim malları ihracatının payları düşmüştür.

14. İhracat gelişmeleri kalem bazında incelendiğinde, tekstil ve giyim sektörü ihracatının 2006 yılı Mayıs ve Haziran aylarında artmasına rağmen 2005 yılının son çeyreğinden itibaren başlayan düşük performansının devam ettiği gözlenmektedir. Öte yandan, yılın ilk üç çeyreğinde, ana metal, motorlu kara taşıtları, elektrikli makine ve cihazlar, rafine edilmiş petrol, kok kömürü ve nükleer yakıtlar, kimyasal madde ve ürünleri gibi sektörler toplam ihracat artışının üzerinde bir performans sergilemişlerdir.

15. 2006 yılının Ocak-Eylül döneminde, toplam ihracat artışına en yüksek katkı ana metal sektöründen (3,1 puan) gelmiştir. Bu sektörü sırasıyla motorlu kara taşıtları (2,8 puan) ve römorklar ile rafine edilmiş petrol, kok kömürü ve nükleer yakıtlar (1,4 puan) ve makine teçhizat sektörleri (1,3 puan) takip etmiştir.

16. Sektörlerin toplam ihracat içindeki payları incelendiğinde gıda, tekstil ve giyim gibi emek yoğun sektörlerin payları düşerken ana metal, makine ve teçhizat, elektrikli makine ve cihazlar ile motorlu kara taşıtları gibi sektörlerin ihracat paylarının arttığı dikkat çekmektedir.

**İhracat**  
(milyon ABD doları)

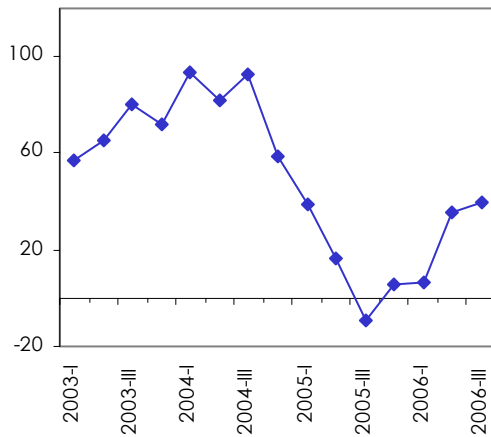
	Ocak-Eylül						pay
	2005	2006	% Değişim	% Katkı	\$ Katkı		
Toplam	53515	60697	13,4				
Sermaye Malı	5870	6550	11,6	1,3	680	11,0	10,8
Ara Malı	22191	27033	21,8	9,0	4843	41,5	44,5
Tüketim Malı	25241	26697	5,8	2,7	1456	47,2	44,0
Diğer	214	416	94,4	0,4	202	0,4	0,7
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):							
Tarım ve Hayvancılık	2161	2317	7,2	0,3	156	4,0	3,8
Gıda Ürünleri ve İçecek	3000	3057	1,9	0,1	57	5,6	5,0
Tekstil Ürünleri	6392	6588	3,1	0,4	196	11,9	10,9
Giyim Eşyası	7591	7521	-0,9	-0,1	-70	14,2	12,4
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	1781	2531	42,1	1,4	750	3,3	4,2
Kimyasal Madde ve Ürünler	2099	2528	20,4	0,8	429	3,9	4,2
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	1857	2154	16,0	0,6	297	3,5	3,5
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	2034	2044	0,5	0,0	10	3,8	3,4
Ana Metal Sanayi	5089	6732	32,3	3,1	1644	9,5	11,1
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	1957	2325	18,8	0,7	368	3,7	3,8
Makine ve Teçhizat	3520	4203	19,4	1,3	683	6,6	6,9
Elektrikli Makina ve Cihazlar	1439	1928	34,0	0,9	489	2,7	3,2
Radio, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	2016	2096	4,0	0,1	80	3,8	3,5
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	7608	9091	19,5	2,8	1483	14,2	15,0
Diğer Ulaşım Araçları	1107	1452	31,3	0,6	346	2,1	2,4

Kaynak: TÜİK.

17. 2006 yılının ilk yarısında yüzde 14,7 oranında artan motorlu kara taşıtları ihracatı, yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 30,6 oranda artmıştır. Söz konusu artışta, sektörde yeni model üretimlerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Binek otomobil ihracatı ise, Ocak-Eylül döneminde yüzde 27 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde, binek otomobil ithalatında görülen yüzde 14,1 oranındaki artışa karşın, sektör, net ihracatçı konumunda olmuştur.

**Binek Otomobil İhracatı**

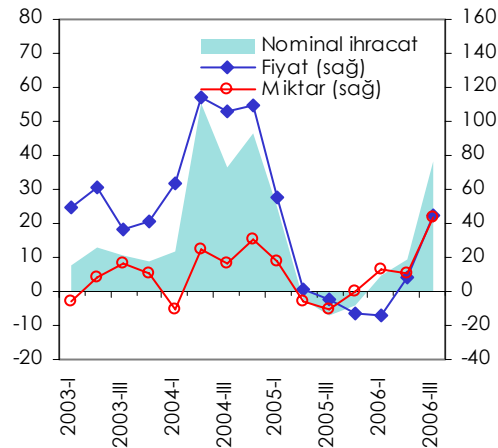
(Nominal, Yıllık yüzde artış)



Kaynak: TÜİK.

**Ana Metal Sanayi İhracatı**

(Yıllık yüzde artış)



Kaynak: TÜİK.

18. 2006 yılı Ocak-Haziran döneminde yıllık bazda yüzde 0,2 artan tekstil ve giyim sektörü ihracatı Temmuz-Eylül döneminde yüzde 2,2 oranında artmıştır. Düşük işgücü maliyetleri avantajıyla, özellikle ABD pazarında tekstil ve giyim ihracatında üstünlük sağlayan Çin ve Hindistan gibi ülkelerle rekabet etme zorluğu, sektörde performans kaybına neden olan başlıca gelişme olmuştur. Diğer taraftan, yüksek kalite ve Avrupa'ya olan coğrafi yakınlık,



Avrupa Birliği ülkelerine Türkiye'nin yaptığı tekstil ve giyim ihracatında avantaj sağlamaya devam etmiştir. Ayrıca, sektörün yeni pazarlara açılması son dönemdeki performansını olumlu etkilemiştir.

19. Ana metal sanayi ihracatında 2005 yılının ikinci çeyreğinden itibaren görülen azalış 2006 yılında durmuş ve sektör ihracatı yılın ilk dokuz ayında yüzde 32,3 oranında artmıştır. Yılın üçüncü çeyreğinde, ana metal sanayi fiyatlarındaki hızlı artış sektörün ihracat değerine önemli katkıda bulunmuştur.

**İhracat – Birim Değer Endeksleri (2003=100)**  
**Yıllık % Değişim**

	2005	2006		
		I	II	III
Toplam	5,7	-0,9	3,7	4,7
Sermaye Malı	1,5	-3,0	4,6	8,8
Ara Malı	6,9	-1,5	6,0	13,4
Tüketim Malı	6,3	-0,7	1,0	-3,7
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):				
Tarım ve Hayvancılık	27,8	-0,8	-13,9	-22,6
Gıda Ürünleri ve İçecek	9,8	1,7	-0,3	-7,4
Tekstil Ürünleri	4,6	-3,1	1,0	1,1
Giyim Eşyası	4,7	1,8	1,8	-3,1
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	25,0	24,7	28,7	15,8
Kimyasal Madde ve Ürünler	7,7	-0,3	3,3	5,4
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	7,7	0,0	4,4	8,2
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	9,6	7,4	6,4	5,2
Ana Metal Sanayi	2,3	-7,3	4,1	22,6
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	11,7	2,6	9,2	13,1
Makine ve Teçhizat	4,7	-1,8	1,1	5,2
Elektrikli Makina ve Cihazlar	10,2	10,6	19,5	27,8
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	-18,3	-16,8	-9,4	-6,6
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	1,9	-4,8	5,1	5,9

Kaynak: TÜİK.

**İhracat – Miktar Değer Endeksleri (2003=100)**  
**Yıllık % Değişim**

	2005	2006		
		I	II	III
Toplam	10,5	2,9	7,2	9,7
Sermaye Malı	20,9	-3,7	11,1	9,3
Ara Malı	10,6	7,1	8,3	15,7
Tüketim Malı	7,9	-0,9	5,4	4,6
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):				
Tarım ve Hayvancılık	3,3	9,7	43,0	4,4
Gıda Ürünleri ve İçecek	16,8	-4,8	-3,4	0,7
Tekstil Ürünleri	4,1	0,0	-0,6	1,4
Giyim Eşyası	1,7	-11,1	-6,4	4,0
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	53,7	-14,4	14,8	20,2
Kimyasal Madde ve Ürünler	4,5	6,5	13,7	16,2
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	18,1	13,0	3,5	8,8
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	6,1	-12,2	-8,1	-7,7
Ana Metal Sanayi	-0,1	13,2	10,5	43,5
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	9,4	7,2	0,5	9,5
Makine ve Teçhizat	18,7	15,8	14,0	13,2
Elektrikli Makina ve Cihazlar	11,4	2,4	5,0	15,4
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	33,9	35,3	23,8	-7,9
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	13,5	5,1	18,0	23,2

Kaynak: TÜİK.

20. 2006 yılı ilk çeyreğinde yıllık olarak, yüzde 0,9 azalan ihracat birim değer endeksi, ikinci ve üçüncü çeyreklerde sırasıyla yüzde 3,7 ve 4,7 oranında artmıştır. 2006 yılının üçüncü çeyreğinde ihracat birim değer endeksi, tarım ve hayvancılık, gıda ürünleri ve içecekler, giyim eşyası ve radyo, TV, haberleşme teçhizatı gibi sektörlerde azalırken diğer sektörlerde artmıştır. Ana metal sanayi ihracat birim değer endeksindeki artış, sektörün geçmiş dönemlerdeki fiyat artışlarının oldukça üzerinde olduğu gözlenmiştir.

21. 2006 yılı ilk üç çeyreğinde ihracat miktar endeksi artışları fiyat artışlarının hayli üzerinde gerçekleşmiştir. En yüksek miktar endeksi artışı ise ana metal sanayinde gerçekleşmiştir.

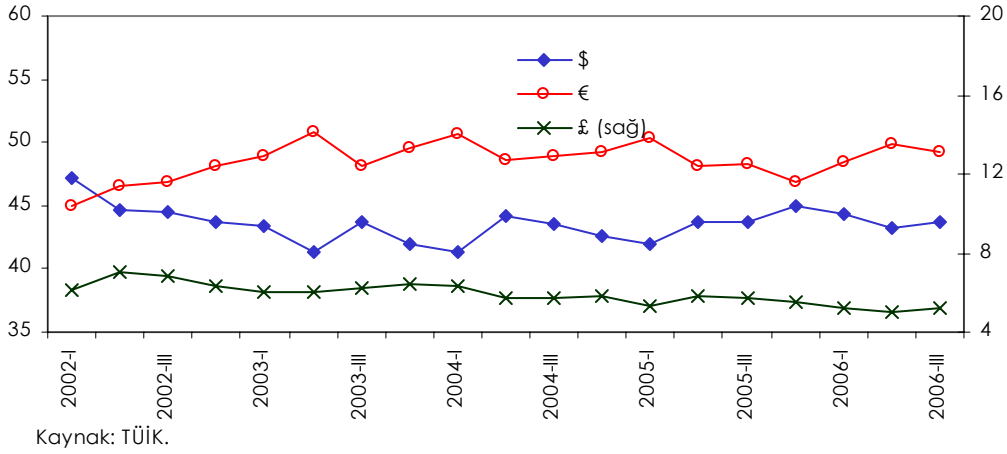
#### **ihracat – Ülke Dağılımı** (milyon ABD doları)

	Ocak-Eylül						
	2005		2006		% Değişim	% Katkı	\$ Katkı
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)			
Toplam	53515	..	60697	..	13,4		
Avrupa Birliği Ülkeleri	27832	52,0	31625	52,1	13,6	7,1	3793
AB 15	26070	48,7	29502	48,6	13,2	6,4	3432
AB 10	1761	3,3	2123	3,5	20,5	0,7	362
Diğer Ülkeler	23483	43,9	26935	44,4	14,7	6,5	3452
Diğer Avrupa	6302	11,8	8082	13,3	28,2	3,3	1780
Doğu Asya	2223	4,2	2780	4,6	25,0	1,0	557
Diğer	14957	27,9	16072	26,5	7,5	2,1	1115
Türkiye Serbest Bölgeleri	2201	4,1	2137	3,5	-2,9	-0,1	-64
Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları							
OECD	32.286	60,3	36.534	60,2	13,2	7,9	4248
Almanya	6.924	12,9	6.977	11,5	0,8	0,1	53
İngiltere	4.262	8,0	4.809	7,9	12,8	1,0	547
İtalya	3.948	7,4	4.954	8,2	25,5	1,9	1006
ABD	3.694	6,9	3.818	6,3	3,4	0,2	124
Fransa	2.839	5,3	3.358	5,5	18,3	1,0	519
İspanya	2.174	4,1	2.713	4,5	24,8	1,0	539
Hollanda	1.836	3,4	1.816	3,0	-1,0	0,0	-19
Diğer OECD	6.609	12,3	8.088	13,3	22,4	2,8	1480
Orta Doğu Ülkeleri	7.485	14,0	7.800	12,9	4,2	0,6	315
Rusya	1.704	3,2	2.163	3,6	27,0	0,9	459

Kaynak: TÜİK.

22. İhracat gelişmeleri ülke gruplarına göre incelendiğinde, toplam ihracatta en fazla paya sahip olan AB'ye yapılan ihracatın istikrarlı artışı yılın üçüncü çeyreğinde de devam etmiştir. Bu gelişmede, 2006 yılı başından itibaren AB ülkelerinde iç talep ve ekonomik aktivitede gözlenen canlılığın etkili olduğu düşünülmektedir. Yılın ilk dokuz ayında söz konusu ülke grubunda yer alan Fransa, İrlanda, İspanya, İtalya, Yunanistan, ve Portekiz'e yapılan ihracat yüksek oranda artarken, ülke bazında en büyük ticaret ortağımız olan Almanya'ya yapılan ihracattaki artış yüzde 1 düzeyinde kalmıştır. Benzer şekilde, Orta Doğu ülkelerine yapılan ihracat sınırlı bir artış göstermiş ve toplam ihracat içindeki payında azalma gözlenmiştir.

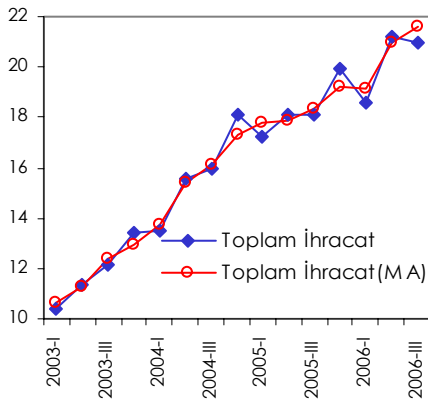
### İhracatta Döviz Kompozisyonu (% pay)



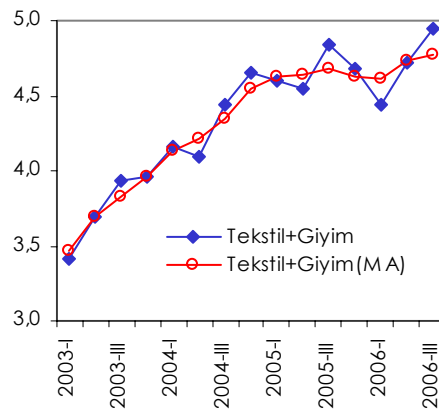
23. İhracatın döviz kompozisyonu incelendiğinde, 2006 yılı ilk dokuz ayında, Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracattaki artışa paralel olarak, Euro'nun payında artış görülmüştür. 2005 yılında yüzde 48,3 olan Euro'nun payı, 2006 yılı Ocak-Eylül döneminde yüzde 49,6'ya yükselmiştir. Diğer taraftan, aynı dönemde ABD doları ve İngiliz sterlini cinsinden yapılan ihracat payında gerileme gözlenmiştir.

24. Mevsimsellikten arındırılmış (MA) verilere göre, ABD doları cinsinden nominal ihracat, 2006 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 3 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde, ihracatta öncü sektörlerinden biri olan tekstil ve giyim sektörü mevsimsellikten arındırılmış nominal ihracatı, genel ihracatın performansının altında kalarak, bir önceki döneme göre, yüzde 1 oranında artarken, motorlu kara taşıtları ile makine ve teçhizat sektörleri, mevsimsellikten arındırılmış nominal ihracatı, sırasıyla, yüzde 5 ve yüzde 3,9 oranlarında artış göstermiştir.

### Toplam İhracat (milyar ABD doları)

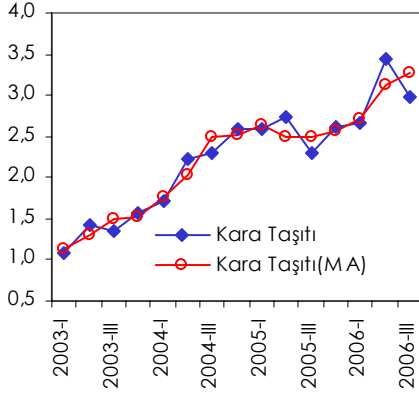


### Tekstil ve Giyim İhracatı (milyar ABD doları)



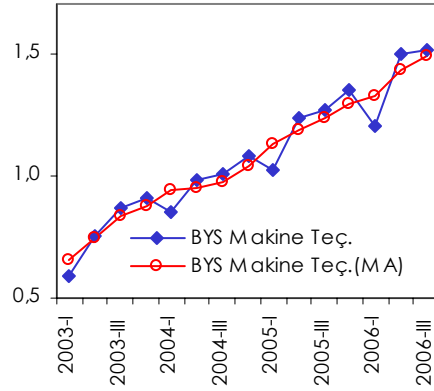
### Motorlu Kara Taşıtı İhracatı

(milyar ABD doları)



### BYS Makine ve Teçhizat İhracatı

(milyar ABD doları)



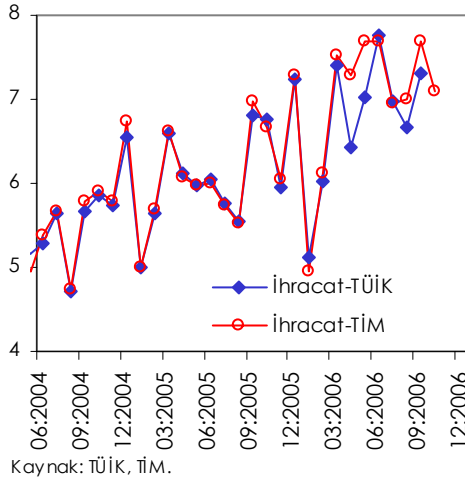
Kaynak: TÜİK, TCMB.  
MA: Mevsimsellikten arındırılmış.

25. Ramazan Bayramının Ekim ayına denk gelmesi nedeniyle, ihracat, geçici olarak olumsuz etkilenmiştir. Ancak, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından yayımlanan Ekim 2006 ihracat verileri, Ekim-Kasım ayları verileri baz alındığında, ihracat artış eğiliminin sürdürüldüğüne işaret etmektedir. TİM verilerine göre, Ekim ayında kara taşıtları, elektrik-elektronik, makine ve aksamaları sektörü ihracatı önemli oranda artarak toplam ihracata yüksek katkı sağlamaya devam etmiştir.

26. Eylül ayı İktisadi Yönelim Anketi'nde yer alan ihracatta gelecek döneme ilişkin göstergeler, gelecek üç aylık dönemde ihracat piyasasından alınacak siparişlerin ve dış pazara satılmış mal hacminin azalmakta olduğuna işaret etmektedir.

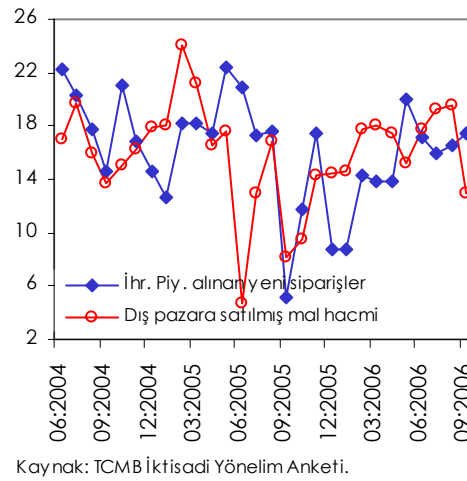
### İhracat - TÜİK ve TİM verileri

(milyar ABD doları)



### İhracat Beklentileri- Gelecek 3 ay

(İyimser-kötümser)

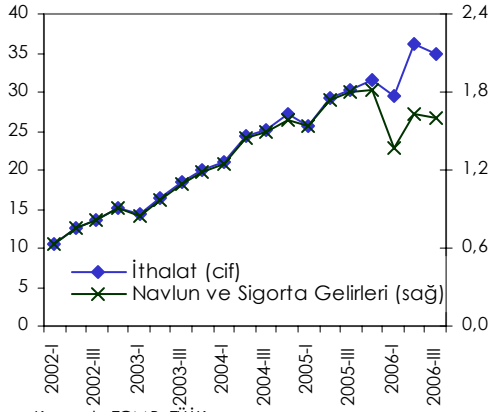


### Mal İthalatı

27. TÜİK tarafından yayımlanan ithalat (navlun ve sigorta bedeli dahil), 2006 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 15,7 oranında artış göstermiştir. Navlun ve sigorta gelirleri ile finansal kiralama ile ilişkin "diğer mallar" uyarlaması da eklendiğinde, toplam mal ithalatı yüzde 17,4 oranında büyümüştür. 2006 yılı ilk yarısında, ithalatın nominal olarak büyümesine fiyat hareketlerinin etkisi reel büyümeye kıyasla daha düşük olurken, yılın üçüncü çeyreğinde fiyat etkisinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Üçüncü çeyrekte ithalat fiyat endeksi yüzde 12,9 artarken, ithalat miktar endeksi yüzde 2,4 oranında artış göstermiştir.

**İthalat**

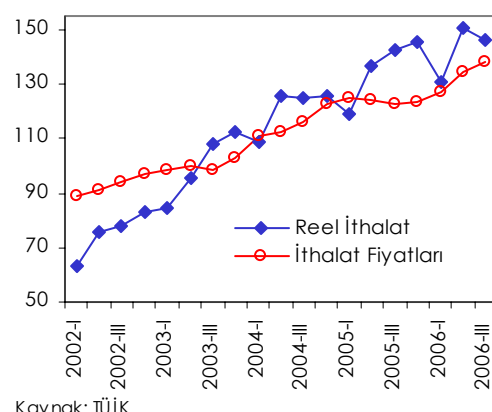
(milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB, TÜİK.

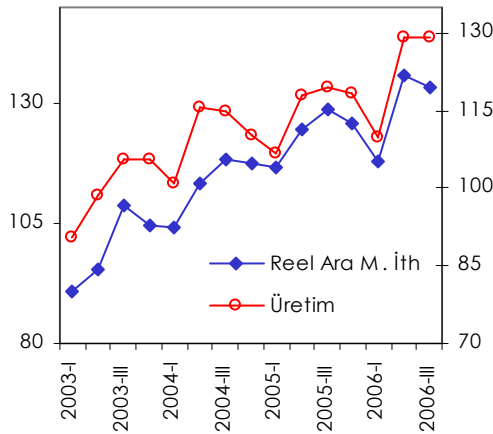
**İthalat - Reel ve Birim Değer**

(2003=100)

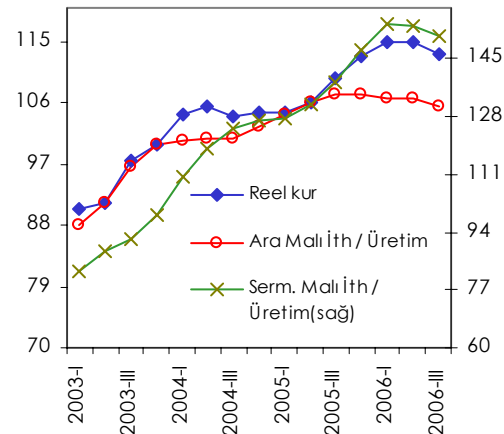


Kaynak: TÜİK.

28. 2005 yılında sırasıyla yüzde 5,3 ve yüzde 4,8 olarak gerçekleşen toplam sanayi ve imalat sanayii üretimleri yıllık artış oranları, 2006 yılı Ocak-Eylül döneminde, sırasıyla yüzde 6,3 ve yüzde 5,9 olmuştur. YTL'nin güçlü konumunu sürdürmesinin yanı sıra, sanayi üretimindeki artış toplam ithalatın yaklaşık yüzde 71'ini oluşturan ara malı ithalatı büyümesinde etkili olmuştur. Ara malı ithalatı sanayi üretimindeki dalgalanmayı yakından takip etmiştir. 2006 yılının ikinci çeyreğinde artan ara malı ithalatı yılın üçüncü çeyreğinde imalat sanayi üretimindeki yavaşlamaya eşlik etmiştir. Ancak, ara malı ithalatındaki yavaşlamanın, üretim eğiliminden daha hızlı olduğu dikkat çekmektedir.

**İmalat Sanayii Üretimi ve****Ara Malı İth. (2003=100)**

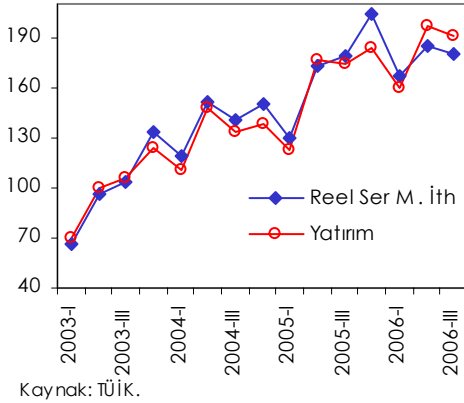
Kaynak: TÜİK.

**Ara ve Serm. M. İth./ İmalat San. Ür.****oranı ve Reel Kur (ÜFE) (12-aylık ort.)**

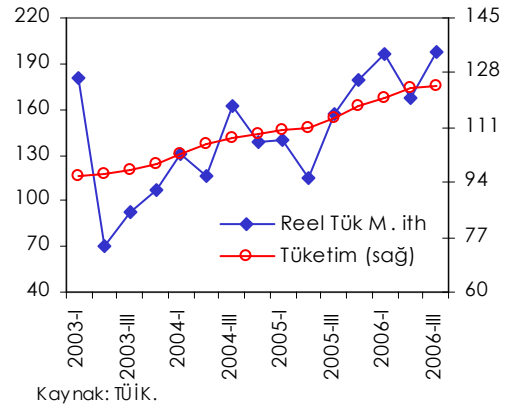
Kaynak: TCMB, TÜİK.

29. Ara malı ithalatı artış hızında gözlenen yavaşlamaya karşın, fiyat artışlarının etkisiyle, Ocak-Eylül döneminde toplam ithalat artışına en yüksek katkı söz konusu mal grubundan gelmeye devam etmiştir. Gösterdiği yüksek oranlı artışla, 2005 yılına damgasını vuran, sermaye malı ithalatı, 2006 yılı ilk çeyreğinde ara malı ithalatından daha yüksek bir oranda büyüme sergilerken, yılın ikinci ve üçüncü çeyreklerinde büyüme hızı, ara malı ithalatı artış hızının altında kalmıştır. Bu gelişme, yatırım harcamalarının yılın ikinci çeyreğinden itibaren yavaşladığına işaret etmektedir. Dikkati çeken diğer bir gelişme de, 2006 yılı ilk yarısında, tüketim malı ithalatının hem ara malı hem de sermaye malı ithalatından daha hızlı büyürken (yüzde 32,1), yılın üçüncü çeyreğinde sermaye malı ithalatının da altında bir büyüme göstermesidir.

**Yatırım Harcamaları ve Serm.Malı İth.** (2003=100)



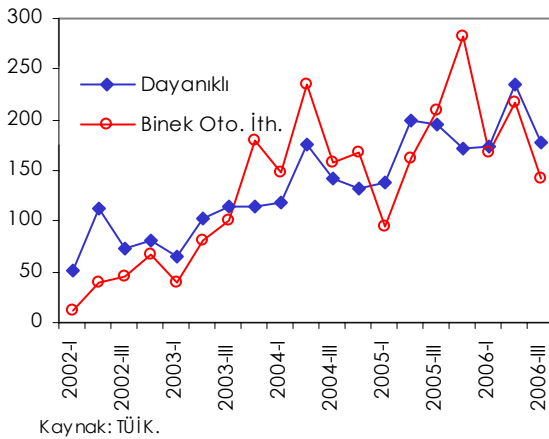
**Tüketim Harcamaları ve Tük.Malı İth.** (2003=100, Tük. için 12-aylık ort.)



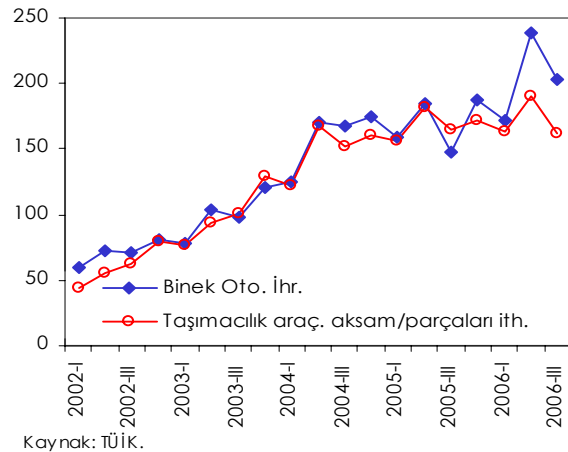
30. Miktar endeksleri bazında incelendiğinde, tüketim malı ithalatında önemli paya sahip olan binek otomobil ithalatı, 2006 yılı ilk yarısında yüzde 50,2 artarken, üçüncü çeyrekte yüzde 32,4 oranında düşmüştür. Böylece, yılın Ocak-Eylül dönemindeki binek otomobil ithalat artışı yüzde 13 oranında gerçekleşmiştir. Öte yandan, dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim malları ithalatı, yılın ilk yarısında sırasıyla, yüzde 21 ve yüzde 30,2 artarken, üçüncü çeyreğinde dayanıklı mal ithalatı yüzde 8,8 oranında düşmüş, yarı dayanıklı mal ithalatı ise yüzde 19,4 oranında artış sergilemiştir. 2006 yılı Ocak-Eylül döneminde ise söz konusu sektörlerin ithalat artışları sırasıyla yüzde 10,1 ve yüzde 26 düzeyinde olmuştur.

31. CNBCe ve TCMB/TÜİK tarafından yayınlanan tüketim güven endeksleri incelendiğinde, 2006 başından itibaren, düşüş eğilimi içinde olan tüketimin, Temmuz ayından itibaren artış eğilimi içine girdiği görülmektedir.

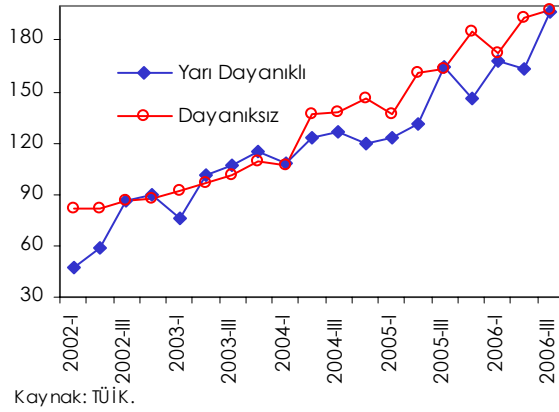
**Dayanıklı Tük. M. ve Binek Oto. İth.** (2003=100)



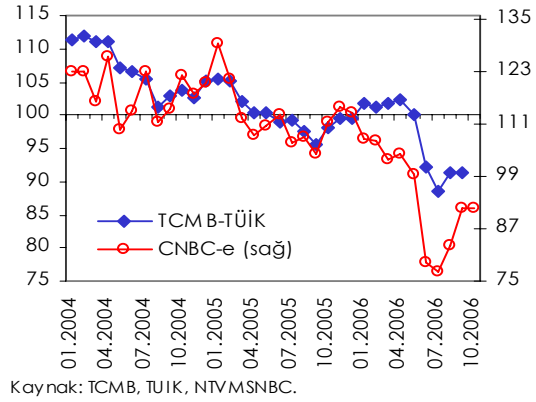
**Taşıt Araçları Aksam/Parça İthalatı ve Binek Oto. İhracatı** (2003=100)



### Yarı Dayanıklı ve Dayanıklı Tüketim Mali İth. (2003=100)



### Tüketici Güven Endeksi



32. 2006 yılının ilk dokuz ayında ara malı ithalatı ile tüketim malı ithalat artışları toplam ithalat artışının üzerinde gerçekleşmiştir. İthalat artışına en yüksek katkısı ara malı ithalatı yapmıştır. Sözkonusu dönemde ara malı ile tüketim malı ithalatının toplam ithalat içindeki payları artarken, sermaye malı ithalatının payının düştüğü gözlenmiştir.

#### İthalat (milyon ABD doları)

	Ocak-Eylül					İthalat payı	
	2005	2006	% Değişim	% Katkı	\$ Katkı	2005	2006
Toplam	85329	100540	17,8				
Sermaye Malı	14500	15932	9,9	1,7	1432	17,0	15,8
Ara Malı	60529	72315	19,5	13,8	11786	70,9	71,9
Tüketim Malı	9880	11933	20,8	2,4	2053	11,6	11,9
Diğer	420	361	-14,0	-0,1	-59	0,5	0,4
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):							
Madencilik ve Taşocakçılığı	11341	15854	39,8	5,3	4513	13,3	15,8
Hampetrol ve Doğalgaz	9838	14076	43,1	5,0	4237	11,5	14,0
Tekstil Ürünleri	2962	3049	2,9	0,1	87	3,5	3,0
Kağıt Ürünleri	1501	1702	13,4	0,2	201	1,8	1,7
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	3864	5723	48,1	2,2	1859	4,5	5,7
Kimyasal Madde ve Ürünler	13181	14334	8,7	1,4	1153	15,4	14,3
plastik ve Kautçuk ürünleri	1590	1899	19,5	0,4	310	1,9	1,9
Ana Metal Sanayi	10543	12287	16,5	2,0	1744	12,4	12,2
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	1451	1780	22,7	0,4	329	1,7	1,8
Makine ve Teçhizat	8916	10381	16,4	1,7	1465	10,4	10,3
Elektrikli Makina ve Cihazlar	2951	3564	20,8	0,7	613	3,5	3,5
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	3275	3403	3,9	0,2	128	3,8	3,4
Tıbbi ve Optik aletler	1883	2037	8,2	0,2	154	2,2	2,0
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	8595	9698	12,8	1,3	1103	10,1	9,6
Diğer Ulaşım Araçları	1554	1186	-23,7	-0,4	-368	1,8	1,2
Atık ve hurdalar (toptan ve perakende)	2614	2974	13,8	0,4	360	3,1	3,0

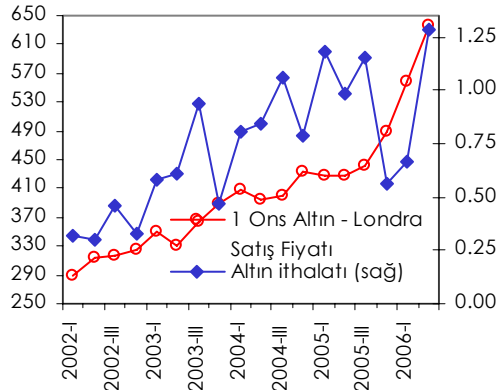
Kaynak: TÜİK.

33. Kalem bazında incelendiğinde, 2006 yılı Ocak-Eylül döneminde, ithalat artışına en yüksek katkısı yapan sektörlerin ham petrolü içeren madencilik ve taşocakçılığı sektörü, rafine edilmiş petrol ve ürünleri, ana metal sanayi ile makine ve teçhizat olduğu gözlenmiştir. 2005 yılının aynı dönemiyle karşılaştırıldığında madencilik ve taşocakçılığı ile rafine edilmiş petrol ve ürünleri ithalatının toplam ithalat içindeki payları artarken ana metal sanayi, makine ve teçhizat ile motorlu kara taşıtları ve römorklar gibi ithalatçı sektörlerin ithalat paylarının düştüğü dikkat çekmiştir.

34. 2006 yılı ilk dokuz ayında, motorlu kara taşıtları sektörü ithalatı yüzde 12,8 oranında artış sergilerken, binek otomobil ithalatı yüzde 14,1, taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları ithalatı yüzde 14 oranında artmıştır.

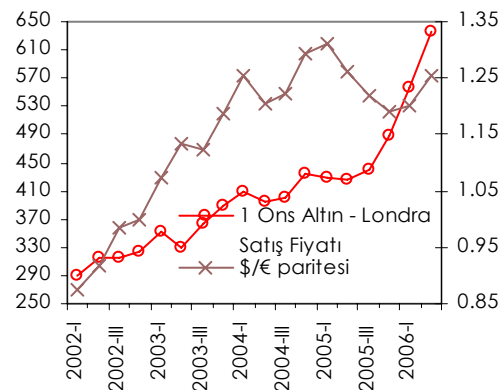
35. Altın ithalatı, 2005 yılı son çeyreği hariç tutulduğunda, 2002 yılından bu yana yüksek oranlı artışlar göstermektedir. Altın fiyatlarındaki artışların ise 2005 yılı son çeyreğinden itibaren hız kazandığı göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, 2006 yılı üçüncü çeyreğinde altın miktarı ithalatı, 2005 yılının aynı dönemine göre yüzde 1 oranında azalırken, altın fiyatları yüzde 4,1 oranında artmıştır.

**Altın İthalatı** (milyar ABD doları) ve  
**Altın Fiyatları** (3-aylık ort., ABD doları)



Kaynak: TCMB, TÜİK.

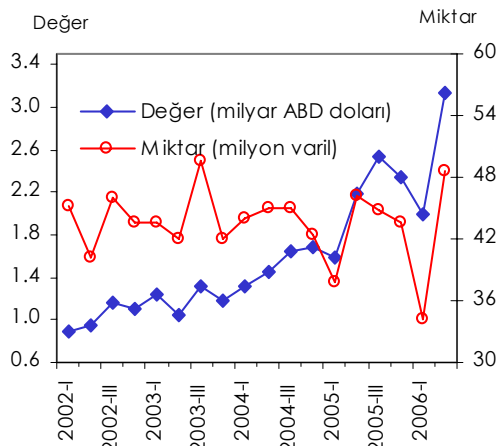
**USD/EUR Paritesi** ve  
**Altın Fiyatları** (aylık ort., ABD doları)



Kaynak: TCMB.

36. Uluslararası piyasalarda yüksek küresel büyüme sonucu artan talep ile İran ve Nijerya ile ilgili belirsizlikler, 2005 yılı sonunda gerileyen ham petrol fiyatlarının, 2006 yılı ilk yarısında tekrar yükselmesine neden olmuştur. Yılın ilk sekiz ayında ham petrol ithalatı miktar bazında yüzde 1,3 oranında azalırken, varil fiyatının yüzde 32,8 oranında artması sonucunda, değer olarak yüzde 31 oranında artış gösterdiği gözlenmiştir.

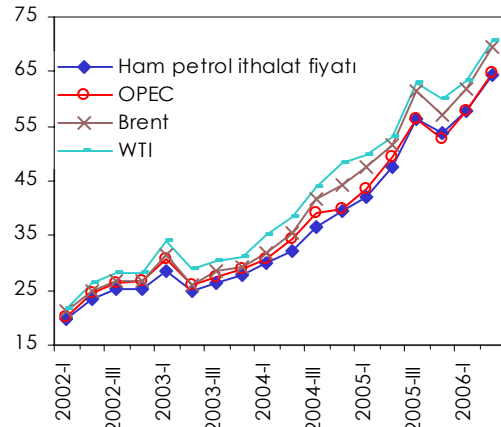
**Ham Petrol İthalatı**



Kaynak: TÜİK, DPT.

**Ham Petrol Fiyatları**

(varil başına ABD doları, ortalama)



Kaynak: DPT, OPEC, EIA.

37. Ham petrolün yanı sıra, doğal gaz ve diğer enerji fiyatlarındaki artış, 2006 yılının ilk dokuz ayında ithalat artışına yüksek katkı sağlamıştır. Uluslararası sanayi sınıflamasına (ISIC Rev.3 ) göre, madencilik ve taşocaklığı sektöründe yer alan ham petrol, doğal gaz, maden kömürü, linyit ve turb ile imalat sanayi sektörü altındaki kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlardan oluşan toplam enerji ithalatının yılın ilk dokuz ayında yüzde 39,8 oranında artması, yüzde 17,8'lik toplam ithalat büyümesine 3,9 puan katkı sağlamıştır.

38. Ana metal ve ham petrol dışında, rafine edilmiş petrol ve ürünleri, motorlu kara taşıtları ve römorklar ile atık ve hırdavatlar sektörleri ithalat fiyatlarında yüksek oranlı artışlar



görülmüştür. Öte taraftan, elektrikli makina ve cihazları ile tıbbi ve optik aletleri ithalat fiyatlarının gerilediği dikkat çekmektedir.

**İthalat – Birim Değer Endeksleri**  
(milyon ABD doları)

	2005	2006		
		I	II	III
Toplam	7,1	2,0	8,3	12,9
Sermaye Malı	-3,7	-9,0	-2,1	1,8
Ara Malı	11,0	6,5	13,0	17,3
Tüketim Malı	-0,3	-6,9	-1,7	4,3
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):				
Gıda Ürünleri ve İçecek	-7,8	-2,0	-5,7	1,3
Tekstil Ürünleri	2,6	-2,4	-2,1	4,7
Kağıt ürünleri	3,4	-3,0	4,2	9,4
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	29,3	29,1	22,7	17,1
Kimyasal Madde ve Ürünler	5,0	-6,8	-2,2	6,5
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	8,8	-4,2	3,6	8,7
Ana Metal Sanayi	9,7	3,5	20,8	40,5
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	7,7	-3,2	4,1	7,0
Makine ve Teçhizat	-1,1	-9,1	-2,1	2,0
Elektrikli Makina ve Cihazlar	-7,4	-2,7	2,2	-0,5
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	-6,0	-16,2	-4,8	3,7
Tıbbi ve Optik aletler	-0,3	-4,4	-0,7	-7,9
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	-1,6	-5,6	3,6	11,0
Atık ve hurdalar (toptan ve perakende)	1,2	-11,5	5,3	29,8

Kaynak: TÜİK.

39. İthalat miktar endeksleri incelendiğinde, yüksek fiyat artışları gösteren ana metal sanayi, motorlu kara taşıtları ve römorklar ile atık su ve hırdavatlar dışında ithalat miktarlarının, yüksek oranda arttığı görülmüştür.

**İthalat – Miktar Endeksleri**  
(milyon ABD doları)

	2005	2006		
		I	II	III
Toplam	11,9	10,0	10,3	2,4
Sermaye Malı	22,2	29,2	6,9	0,6
Ara Malı	9,4	1,2	9,1	3,5
Tüketim Malı	16,6	45,5	25,9	-1,8
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):				
Gıda Ürünleri ve İçecek	20,7	6,0	31,3	17,9
Tekstil Ürünleri	2,3	0,8	-5,4	2,6
Kağıt ürünleri	12,9	10,4	5,7	12,1
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	13,1	22,6	16,8	19,5
Kimyasal Madde ve Ürünler	10,1	9,1	7,7	5,6
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	1,1	18,6	12,4	9,7
Ana Metal Sanayi	12,1	-14,9	8,4	-9,2
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	14,4	19,7	11,4	19,7
Makine ve Teçhizat	19,1	20,2	18,4	10,6
Elektrikli Makina ve Cihazlar	43,3	35,3	2,8	19,8
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	7,8	21,7	3,1	2,8
Tıbbi ve Optik aletler	27,4	20,7	10,1	1,5
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	6,2	28,8	12,9	-14,9
Atık ve hurdalar (toptan ve perakende)	0,8	-7,5	29,5	-2,4

Kaynak: TÜİK.

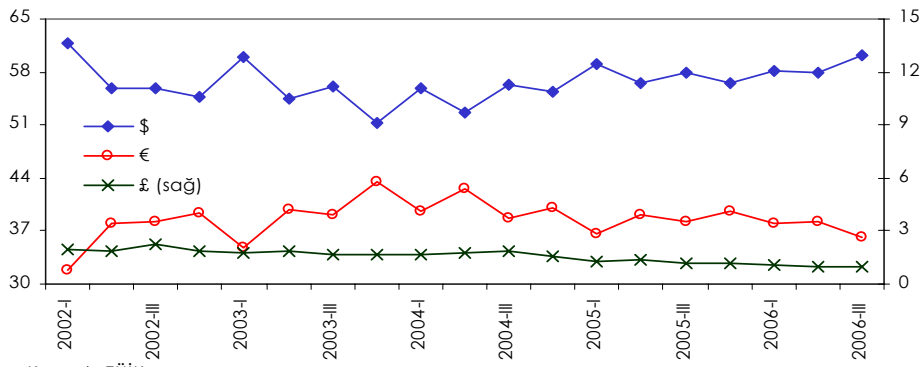
40. AB'den yapılan ithalatın toplam ithalat içindeki payı 2005 yılının ilk dokuz ayına göre azalmıştır. Buna karşın, AB dışı Avrupa ülkeleri, Asya ile Orta Doğu ülkeleri, ithalat büyümesine yüksek katkı sağlamıştır. Ülkeler bazında incelendiğinde, Rusya ve Çin'den yapılan ithalattaki yüksek oranlı artış göze çarpmaktadır. Bu ülkelerden yapılan ithalat artışı, toplam ithalat

büyümesine sırasıyla 3,9 ve 2,5 puan katkı sağlamıştır. Rusya ve Çin'in yanı sıra, Almanya'nın yüksek payı sürerken, İtalya, Fransa, Japonya, İspanya ve Ukrayna'dan yapılan ithalat, yüksek oranlı artışlar göstermiştir. Ancak, İsviçre başta olmak üzere, ABD, G. Kore'den yapılan ithalat düşüşü dikkat çekmektedir.

41. 2002-2003 döneminde gerileyen ABD doları cinsinden ithalat payının, 2004 yılından itibaren yeniden artış eğilimine girdiği, buna karşın Euro cinsinden yapılan ithalat payının gerilemekte olduğu görülmektedir. Buna göre, ABD doları cinsinden yapılan ithalatın toplam ithalat içindeki payı, 2004 yılında yüzde 55 iken, 2005 yılında yüzde 57,5'e yükselmiş ve 2006 yılı ilk dokuz ayında yüzde 58,8 olarak gerçekleşmiştir. Euro cinsinden yapılan ithalatın toplam ithalat içindeki payı 2004 yılında yüzde 40,3, 2005 yılında yüzde 38,4 ve 2006 yılı ilk dokuz ayında yüzde 37,5 olmuştur. İngiliz sterlininin ithalattaki payı ise, istikrarlı bir şekilde gerilemektedir. İngiliz sterlini cinsinden yapılan ithalatın payı 2004 yılında yüzde 1,7'den 2006 yılı ilk dokuz ayında yüzde 1'e gerilemiştir.

#### İthalatta Döviz Kompozisyonu

(% pay)



Kaynak: TÜİK.

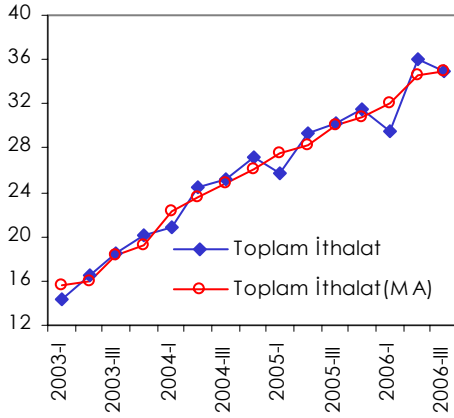
#### İthalat – Ülke Dağılımı (milyon ABD doları)

	2005		2006		% Değişim	% Katkı	\$ Katkı
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)			
<b>Toplam</b>	85329	..	100540	..	17,8		
Avrupa Birliği Ülkeleri	35973	42,2	39694	39,5	10,3	4,4	3721
AB 15	33272	39,0	36668	36,5	10,2	4,0	3396
AB 10	2701	3,2	3026	3,0	12,0	0,4	325
Diğer Ülkeler	48803	57,2	60192	59,9	23,3	13,3	11389
Diğer Avrupa	17673	20,7	21593	21,5	22,2	4,6	3919
Asya	14756	17,3	18346	18,2	24,3	4,2	3589
Diğer	16373	19,2	20254	20,1	23,7	4,5	3880
Türkiye Serbest Bölgeleri	553	0,6	654	0,7	18,4	0,1	102
<b>Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları</b>							
OECD	48.898	57,3	52.703	52,4	7,8	4,5	3804
Almanya	9.945	11,7	10.788	10,7	8,5	1,0	843
İtalya	5.539	6,5	6.247	6,2	12,8	0,8	708
Fransa	4.349	5,1	5.008	5,0	15,2	0,8	659
A.B.D.	4.108	4,8	4.164	4,1	1,4	0,1	56
İngiltere	3.463	4,1	3.693	3,7	6,6	0,3	230
İsviçre	3.385	4,0	3.101	3,1	-8,4	-0,3	-284
İspanya	2.570	3,0	2.841	2,8	10,6	0,3	272
Japonya	2.274	2,7	2.356	2,3	3,6	0,1	82
G. Kore	2.591	3,0	2.506	2,5	-3,3	-0,1	-84
Diğer OECD	10.674	12,5	11.997	11,9	12,4	1,6	1323
Orta Doğu Ülkeleri	5.851	6,9	8.144	8,1	39,2	2,7	2293
Rusya	9.098	10,7	12.466	12,4	37,0	3,9	3368
Çin	4.817	5,6	6.982	6,9	44,9	2,5	2165
Ukrayna	2.037	2,4	2.289	2,3	12,4	0,3	252

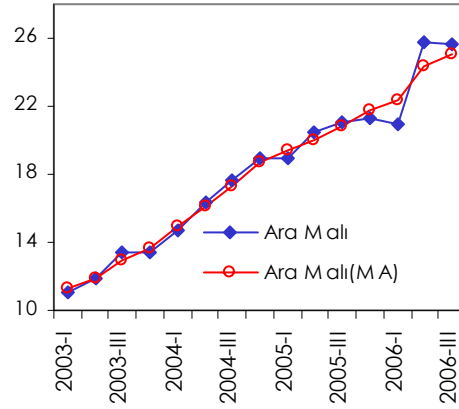
Kaynak: TÜİK.

42. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, ABD doları cinsinden nominal ithalat, 2006 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,1 oranında artmıştır. Alt kalemler itibarıyla incelendiğinde ise, ara malı ithalatında yüzde 2,9 artış gerçekleşirken, sermaye malı ve tüketim malı ithalatı sırasıyla yüzde 0,8 ve yüzde 5,1 azalmıştır.

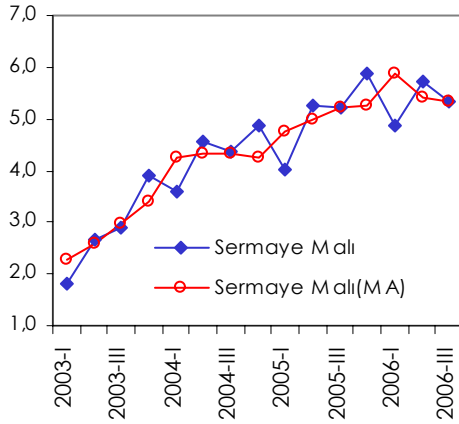
**Toplam İthalat**  
(milyar ABD doları)



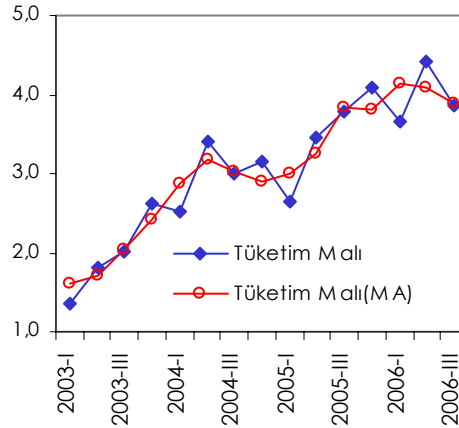
**Ara Malı İthalatı**  
(milyar ABD doları)



**Sermaye Malı İthalatı**  
(milyar ABD doları)



**Tüketim Malı İthalatı**  
(milyar ABD doları)

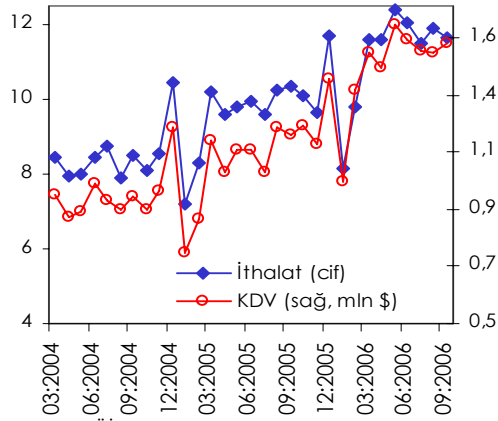


43. İthalde alınan KDV 2006 yılı başından itibaren hızla artmış ve 2005 yılının son aylarında düşen ithalde alınan KDV oranları telafi edilmiştir. 2006 yılının üçüncü çeyreğinde ise söz konusu oranlar, yıl başına göre hafif bir azalış göstererek durağan hale geçmiştir.

44. İktisadi Yönelim Anketindeki ithalatta gelecek döneme ilişkin göstergeler, ithalat eğiliminde azalışa işaret etmektedir.

**İthalde alınan KDV**

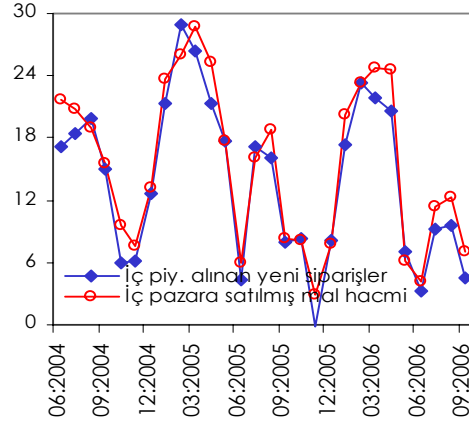
(milyar ABD doları)



Kaynak: TÜİK, Maliye Bakanlığı.

**İthalat Beklentileri- Gelecek 3 ay**

(İyimser-kötümser)



Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi.

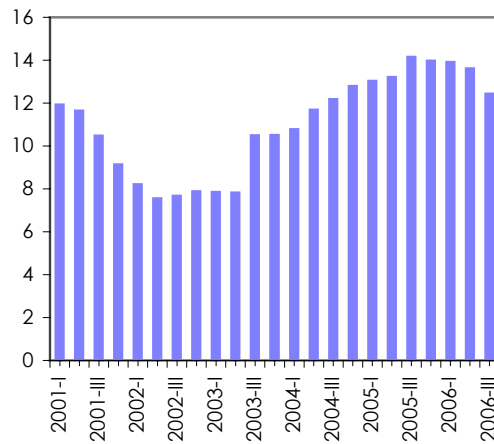
**Hizmetler Hesabı**

45. Hizmetler hesabı, yılın ilk yarısındaki düşüş eğilimini üçüncü çeyrekte de sürdürmüş ve Ocak-Eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 13,1 oranında gerilemiştir. Turizm gelirlerindeki azalma söz konusu düşüşteki en önemli etken olmuştur. Diğer taraftan, bu dönemde inşaat hizmetleri gelirleri artış gösterirken, taşımacılık gelirleri gerilemiştir.

46. TÜİK tarafından açıklanan turizm gelirleri, 2006 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 8,8 oranında azalmıştır. Yılın ilk dokuz ayında ise çıkış yapan ziyaretçi (vatandaş+yabancı) sayısının yüzde 3,2; ortalama harcamaların yüzde 2,7 oranında gerilemesi sonucu turizm gelirlerinin yüzde 5,8 oranında gerilemiştir. Diğer taraftan, turizm giderleri bu dönemde yüzde 0,7 oranında artış göstermiş ve böylece net turizm gelirleri yüzde 6,9 oranında azalmıştır.

**Hizmetler Hesabı**

(12-aylık, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

### Hizmetler Hesabı (milyon ABD doları)

	2005				2006		
	I	II	III	IV	I	II	III
Hizmetler hesabı	1195	2755	7682	2334	1137	2458	6508
Toplam gelir	3777	5568	10769	5735	3606	5289	9595
Toplam gider	-2582	-2813	-3087	-3401	-2469	-2831	-3087
Taşımacılık	-325	-360	-302	-310	-212	-478	-434
Gelir	840	955	1042	1190	861	627	699
Gider	-1165	-1315	-1344	-1500	-1073	-1105	-1133
Turizm	1316	3082	8054	2828	1434	2946	7219
Gelir	1995	3760	8817	3580	2002	3693	8038
Gider	-679	-678	-763	-752	-568	-747	-819
İnşaat hizm.	162	216	256	240	212	249	234
Gelir	162	216	256	240	212	249	234
Gider	0	0	0	0	0	0	0
Finansal hizm.	-8	-22	1	-12	-82	-36	-74
Gelir	82	88	89	86	61	67	69
Gider	-90	-110	-88	-98	-143	-103	-143
Diğer Hizmetler	50	-161	-327	-412	-215	-223	-437
Gelir	698	549	565	639	470	653	555
Gider	-648	-710	-892	-1051	-685	-876	-992

Kaynak: TCMB.

### Turizm İstatistikleri

	2005				2006		
	I	II	III	IV	I	II	III
Turizm Gelirleri (milyon ABD doları)	1995	3760	8817	3580	2002	3693	8037
Çıkış yapan yabancı ziyaretçiler (bin kişi)	2376	5340	8452	4355	2138	4912	8302
Çıkış yapan vatandaş ziyaretçiler (bin kişi)	480	546	1826	750	597	629	1838
Turizm Giderleri (milyon ABD doları)	-678	-678	-763	-751	-568	-747	-819
Giriş yapan vatandaş ziyaretçiler (bin kişi)	889	1159	1045	1137	905	1170	1161

Kaynak: TÜİK, TCMB.

### Yatırım Geliri Hesabı

47. Yatırım geliri hesabı Ocak-Eylül döneminde 4,6 milyar ABD doları açık vermiştir. 2004 ve 2005 yılında kredi kullanımını artıran bankalar ve özel sektörün faiz giderlerindeki artış, söz konusu açığın geçen yılın aynı dönemine göre genişlemesinin temel belirleyicisi olmuştur.

### Yatırım Geliri Hesabı (milyon ABD doları)

	2005				2006		
	I	II	III	IV	I	II	III
Yatırım Geliri (net)	-1380	-1622	-1324	-1337	-1386	-1608	-1634
Toplam gelir	1084	742	1046	812	1263	951	1242
Toplam gider	-2464	-2364	-2370	-2149	-2649	-2559	-2876
Doğrudan Yatırımlar	-79	-435	-102	-118	-138	-374	-213
Gelir	83	123	43	28	59	65	42
Gider	-162	-558	-145	-146	-197	-439	-255
Portföy Yatırımları	-405	-143	-198	-178	-347	-35	-146
Gelir	814	436	687	465	908	585	811
Gider	-1219	-579	-885	-643	-1255	-620	-957
Diğer Yatırımlar	-896	-1044	-1024	-1041	-901	-1199	-1275
Faiz geliri	187	183	316	319	296	301	389
Faiz gideri	-1083	-1227	-1340	-1360	-1197	-1500	-1664
Uzun vade	-974	-1099	-1174	-1210	-1055	-1297	-1430
Merkez Bankası	-262	-201	-394	-192	-186	-135	-364
Genel Hükümet	-372	-510	-374	-509	-359	-531	-367
Bankalar	-42	-40	-77	-98	-109	-136	-191
Diğer Sektör	-298	-348	-329	-411	-401	-495	-508
Kısa vade	-109	-128	-166	-150	-142	-203	-234

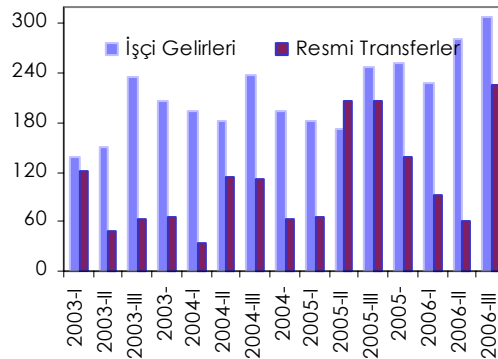
Kaynak: TCMB.

48. Portföy gelirleri yılın ilk üç çeyreğinde yüzde 18,9, portföy giderleri ise yüzde 5,6 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde, Eurobond tahvil gelirlerine bağlı olarak, portföy gelirlerinin giderlerinden daha hızlı artması sonucu, portföy gelirleri açığı daralmıştır.

### Cari Transferler

49. İşçi gelirleri ve resmi transferlerden oluşan cari transferler kalemi Ocak-Eylül döneminde yüzde 11 oranında artış göstererek 1,2 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır.

### Cari transferler (milyon ABD doları)



Kaynak: TCMB.

### III. SERMAYE HAREKETLERİ

50. 2006 yılının üçüncü çeyreğinde, cari işlemler ile net hata ve noksan kalemleri toplamı olarak tanımlanan dış finansman ihtiyacı 7,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Net hata ve noksan kaleminin 1,4 milyar ABD doları çıkış yönünde olması finansman ihtiyacını artırmıştır. Söz konusu dönemde, finansman yapısında doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve uzun vadeli kredi girişleri belirleyici olmuştur. Yılın ikinci çeyreğinde finansal piyasalarda yaşanan

dalgalanma neticesinde portföy kaynaklı çıkış olmuş, ancak, üçüncü çeyreğinde yabancıların yeniden menkul kıymet piyasasında alım gerçekleştirmeleri portföy girişlerinin hız kazanmasına neden olmuştur.

51. Bu gelişmelere bağlı olarak, Merkez Bankası rezervleri Temmuz-Eylül döneminde 0,8 milyar ABD doları artarak Eylül ayı sonu itibarıyla 60,8 milyar ABD doları olmuştur. Bankaların döviz varlıklarında ise aynı dönemde 2,8 milyar ABD doları artış görülmüştür.

**Dış finansman ihtiyacı ve finansman kaynakları**  
(milyar ABD doları)

	2004	2005	2005				2006		
			I	II	III	IV	I	II	III
<b>1. Cari İşlemler Dengesi</b>	<b>-15,6</b>	<b>-23,2</b>	<b>-6,2</b>	<b>-7,0</b>	<b>-2,7</b>	<b>-7,3</b>	<b>-8,6</b>	<b>-10,6</b>	<b>-6,2</b>
<b>2. Net Hata Noksan</b>	<b>2,3</b>	<b>2,2</b>	<b>0,4</b>	<b>2,8</b>	<b>-0,6</b>	<b>-0,4</b>	<b>-1,1</b>	<b>1,8</b>	<b>-1,4</b>
<b>I. Toplam Finansman İhtiyacı (=1+2)</b>	<b>-13,3</b>	<b>-20,9</b>	<b>-5,7</b>	<b>-4,2</b>	<b>-3,2</b>	<b>-7,7</b>	<b>-9,7</b>	<b>-8,7</b>	<b>-7,6</b>
<b>II. Toplam Finansman (=1+2+3)</b>	<b>13,3</b>	<b>20,9</b>	<b>5,7</b>	<b>4,2</b>	<b>3,2</b>	<b>7,7</b>	<b>9,7</b>	<b>8,7</b>	<b>7,6</b>
<b>1. Sermaye Hareketleri (net)</b>	<b>23,6</b>	<b>44,5</b>	<b>6,4</b>	<b>12,1</b>	<b>10,9</b>	<b>15,1</b>	<b>17,4</b>	<b>10,9</b>	<b>11,1</b>
<b>Doğrudan Yatırımlar (net)</b>	<b>2,0</b>	<b>8,7</b>	<b>0,6</b>	<b>0,2</b>	<b>2,3</b>	<b>5,6</b>	<b>1,2</b>	<b>7,7</b>	<b>3,6</b>
<b>Portföy Yatırımları (net)</b>	<b>8,0</b>	<b>13,4</b>	<b>3,8</b>	<b>3,1</b>	<b>2,1</b>	<b>4,5</b>	<b>3,6</b>	<b>-4,5</b>	<b>4,6</b>
Genel Hükümetin Tahvil İhracı	2,0	3,4	1,8	0,2	0,3	1,2	2,3	-0,6	0,8
Yabancıların Türkiye’de Menkul Kıymet Alımı	7,5	11,6	3,5	2,8	2,1	3,2	1,6	-3,8	4,6
Yerleşiklerin Yurt Dışında Menkul Kıymet Alımı	-1,4	-1,2	-1,1	0,1	-0,3	0,2	-0,3	-0,1	-0,8
<b>Kredi Kullanımı (IMF kredileri hariç, net)</b>	<b>13,8</b>	<b>20,9</b>	<b>1,5</b>	<b>7,7</b>	<b>5,3</b>	<b>6,4</b>	<b>11,5</b>	<b>7,9</b>	<b>3,4</b>
Genel Hükümet	-1,2	-2,2	-0,4	-0,6	-0,3	-0,8	-0,2	-0,2	0,3
Bankalar	5,7	9,2	0,8	4,1	2,0	2,5	2,4	3,0	0,3
Uzun Vade	2,4	6,5	-0,1	4,0	1,1	1,6	1,3	3,2	0,7
Kısa Vade	3,3	2,7	0,8	0,1	0,9	0,9	1,1	-0,2	-0,5
Diğer Sektörler	9,3	13,8	1,1	4,3	3,7	4,8	9,3	5,1	2,9
Uzun Vade	4,7	9,9	0,6	2,5	2,2	4,6	8,8	3,0	2,3
Kısa Vade	0,3	0,4	-0,1	0,4	0,8	-0,7	0,1	0,1	0,3
Ticari Krediler	4,2	3,6	0,7	1,4	0,7	0,9	0,4	2,0	0,2
<b>Mevduat</b>	<b>0,6</b>	<b>0,5</b>	<b>-0,1</b>	<b>0,7</b>	<b>1,0</b>	<b>-1,1</b>	<b>1,5</b>	<b>0,3</b>	<b>-0,9</b>
Merkez Bankası	-0,2	-0,8	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,3	-0,5
Bankalar	0,9	1,3	0,0	0,9	1,3	-0,9	1,6	0,6	-0,5
<b>Diğer</b>	<b>-0,8</b>	<b>0,9</b>	<b>0,6</b>	<b>0,5</b>	<b>0,1</b>	<b>-0,3</b>	<b>-0,4</b>	<b>-0,4</b>	<b>0,5</b>
<b>2. IMF Kredileri</b>	<b>-3,5</b>	<b>-5,4</b>	<b>-1,0</b>	<b>-1,5</b>	<b>-2,3</b>	<b>-0,6</b>	<b>-1,8</b>	<b>-1,8</b>	<b>0,1</b>
Merkez Bankası	-4,4	-2,9	-1,0	-0,9	-0,6	-0,3	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	0,9	-2,5	0,0	-0,6	-1,7	-0,3	-1,8	-1,8	0,1
<b>3. Rezerv Değişimi (- artış)</b>	<b>-6,8</b>	<b>-18,2</b>	<b>0,3</b>	<b>-6,3</b>	<b>-5,4</b>	<b>-6,8</b>	<b>-6,0</b>	<b>-0,3</b>	<b>-3,6</b>
Bankaların Döviz Varlıkları	-6,0	-0,4	3,6	-3,0	-3,5	2,4	1,1	-3,3	-2,8
Resmi Rezervler	-0,8	-17,8	-3,3	-3,4	-1,9	-9,3	-7,1	3,0	-0,8

Kaynak: TCMB.

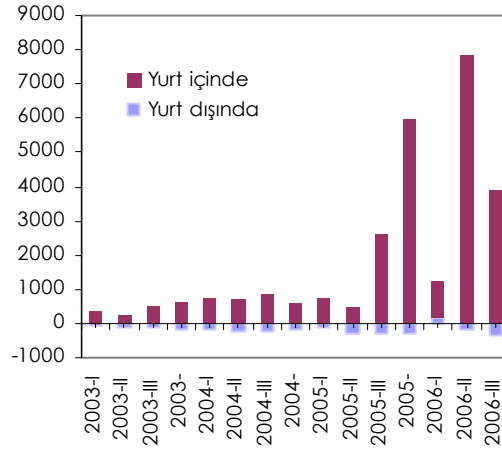
Doğrudan Yatırımlar

52. 2005 yılının ardından 2006 yılında da özelleştirme ve şirket birleşmelerinin devam etmesi doğrudan yatırımların yüksek seviyelere ulaşmasına neden olmuştur. 2006 yılının Ocak-Eylül döneminde, 12,4 milyar ABD doları tutarında net sermaye girişi gözlenmiştir. Söz konusu tutarın büyük kısmını, Mayıs ayında gerçekleşen Telsim’in malvarlığının Vodafone’ya devredilmesi ve Petrol Ofisi AŞ’nin yüzde 34’ünün Avusturya merkezli petrol ve doğal gaz şirketi OMV Aktiengesellschaft’a satılması ile Ağustos ayında Finansbank’ın yüzde 46 oranındaki hisselerinin National Bank of Greece’e devredilmesi oluşturmuştur. Borç yaratmayan sermaye kalemi olarak nitelendirilen doğrudan yatırım girişlerindeki yüksek artış, cari işlemler açığının finansmanı ve sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir.

53. Özelleştirme ve şirket birleşmelerinin yanı sıra, yabancıların yurt içinde gayrimenkul alımları doğrudan yatırım girişlerinde önemli yer tutmaktadır. 2006 yılının Ocak-Eylül döneminde, söz konusu kalem kaynaklı 2,3 milyar ABD doları tutarında doğrudan sermaye girişi gerçekleşmiştir.

#### Doğrudan yatırımlar

(milyon ABD doları)



Kaynak: TCMB.

#### Portföy Yatırımları

54. Yılın ilk çeyreğinde 0,9 milyar ABD doları tutarında DİBS alan yurt dışı yerleşikler, Mayıs ve Haziran aylarında finansal piyasalarda yaşanan hareketlilik sonucu 4,1 milyar ABD doları tutarında DİBS satışı gerçekleştirmişlerdir. Temmuz ayından itibaren ise, alınan önlemler neticesinde finansal piyasalardaki hareketliliğin ortadan kalkmasıyla, yabancılar menkul kıymet piyasasında yeniden net alıcı konumunda olmuşlardır. Yılın üçüncü çeyreğinde, yabancılar 4 milyar ABD doları tutarında DİBS, 0,6 milyar ABD doları tutarında hisse senedi alımı gerçekleştirmişlerdir. Bu gelişmelere bağlı olarak, Ocak-Eylül döneminde yabancılar net 0,7 milyar ABD doları tutarında DİBS, net 1,6 milyar ABD doları tutarında hisse senedi almışlardır.

55. Hazine, 2006 yılı Ocak ve Şubat aylarında sırasıyla, 30 yıl vadeli, 1,5 milyar ABD doları, ve 10 yıl vadeli 750 milyon Euro tutarında tahvil ihracı gerçekleştirmiştir. Temmuz ayında ise 500 milyon ABD doları tutarında tahvil artırımını yapmıştır. Yılın dördüncü tahvil ihracı ise Eylül ayında gerçekleşmiştir. Eylül ayındaki 1,5 milyar ABD doları tutarındaki ihracın 1,17 milyar ABD dolarlık kısmı 2006-2010 vadeleri arasındaki ABD doları cinsinden tahvillerin değişimi, 0,3 milyar ABD dolarlık kısmı ise nakit karşılığı yapılmıştır. Böylece, Ocak-Eylül döneminde tahvil ihracı yoluyla 3,2 milyar ABD doları borçlanılmış ve 0,7 milyar ABD doları geri ödeme yapılmıştır. Ayrıca, Ekim ve Kasım aylarında, 0,5 milyar Euro, 1,25 milyar ABD doları ve 0,75 milyar ABD doları tutarında üç tahvil ihracı daha gerçekleştiren Hazine, 2006 yılı borçlanma programını tamamlamıştır.

56. 2006 yılı Mayıs ayında gelişmekte olan ülkelere yönelmiş olan fonların bir kısmının gelişmiş piyasalara doğru hareket etmesiyle uluslararası likidite koşulları değişme eğilimine girmiştir. Türkiye ise bu gelişmelerden, yurt dışı yerleşiklerin ellerinde tuttıkları portföy yapısı itibarıyla daha fazla etkilenmiştir. Mali piyasalarda oluşan dalgalanma sonucu döviz kuru hareketleri fiyatlara yansımaya başlamıştır. Para Politikası Kurulu (PPK), söz konusu gelişmelerin orta vadeli beklentiler ve fiyatlamaya davranışları üzerinde kalıcı etkiler oluşturmasını önlemek amacıyla 7 ve 25 Haziran 2006 tarihlerinde olağanüstü toplanarak, politika faizlerini sırasıyla 1,75 ve 2,25 puan artırma kararını vermiştir. Ayrıca, PPK 20 Temmuz 2006 tarihindeki toplantısında, petrol ve diğer emtia fiyatlarındaki artışların devam etmesini ve beklentilerin orta vadeli hedeflerle uyumlu olmadığını göz önüne alarak, ölçülü bir parasal sıkılaştırmanın gerektiği değerlendirilmesini yapmış ve politika faizlerini 0,25 puan artırmıştır. Böylece, 20 Temmuz 2006 tarihi itibarıyla, TCMB bünyesindeki Bankalararası Para Piyasası ve İMKB



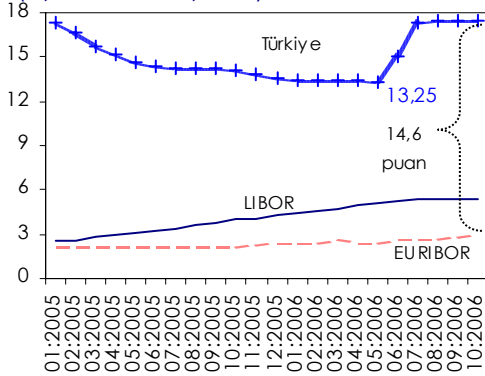
Repo/Ters Repo Pazarında uygulanan gecelik borçlanma ve borç verme faiz oranları sırasıyla 17,5 ve 22,5 olarak belirlenmiştir.

57. ABD Merkez Bankası FED, gösterge niteliğindeki faiz oranlarını artırmaya, 2006 yılında da devam etmiştir. 31 Ocak, 28 Mart, 10 Mayıs, ve 29 Haziran 2006 tarihlerinde faiz oranlarını art arda dört kez 25 baz puan artırarak, yüzde 5,25 seviyesine yükseltmiştir. Avrupa Merkez Bankası ECB ise, 8 Mart, 15 Haziran ve 9 Ağustos 2006 tarihlerinde borç verme faiz oranlarını 0,25'er puan artırarak borç verme faizlerini yüzde 3,0'e yükseltmiştir. İngiltere Merkez Bankası ise 4 Ağustos 2005 tarihinde 0,25 puan düşüşle yüzde 4,5 olarak ilan ettiği borç verme faiz oranını, 16 Ağustos 2006 tarihinde yeniden 0,25 puan artırarak 4,75'e yükseltmiştir. Diğer taraftan, finansal piyasalardaki gelişmelerin etkisiyle, Japonya Merkez Bankası BoJ, Temmuz ayında gecelik faiz oranlarını yüzde 0'dan yüzde 0,25 seviyesine çıkarmıştır.

58. 2005 yılı genelinde, gelişmekte olan ülkeler karşılaştırıldığında, getiri farklarının gerilemesine ve faiz oranlarının düşmesine rağmen, portföy yatırımlarında giriş yönlü eğilim devam etmiştir. Bu durum, faiz farklarının yanı sıra, yapısal reformlar neticesinde ekonomik istikrarın sürmesinin ve ileriye yönelik olumlu beklentilerin söz konusu yatırımlarda önemli etkisi olduğunu göstermektedir. 2006 yılının ikinci üç ayında ise, finansal sektördeki dalgalanmaların etkisiyle faiz oranlarında artış olmuştur. Buna bağlı olarak, getiri farklarındaki düşüş eğilimi yerini artışa bırakmıştır.

#### Faiz oranları

(aylık ortalama, yüzde)

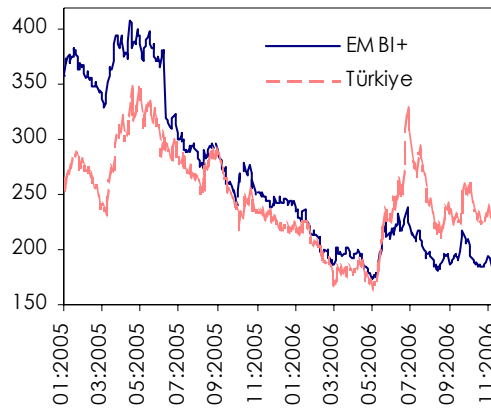


Kaynak: IMF, www.euribor.org, TCM B.

LIBOR: 1-ay vadeli ABD doları mevduat için önerilen faiz oranı.  
EURIBOR: 1-ay vadeli euro mevduat için önerilen faiz oranı.  
Türkiye: Bankalararası para piyasasında gecelik faiz oranı

#### İkincil Piyasa Getiri Farkları

(baz puan)



Kaynak: JPMorgan.

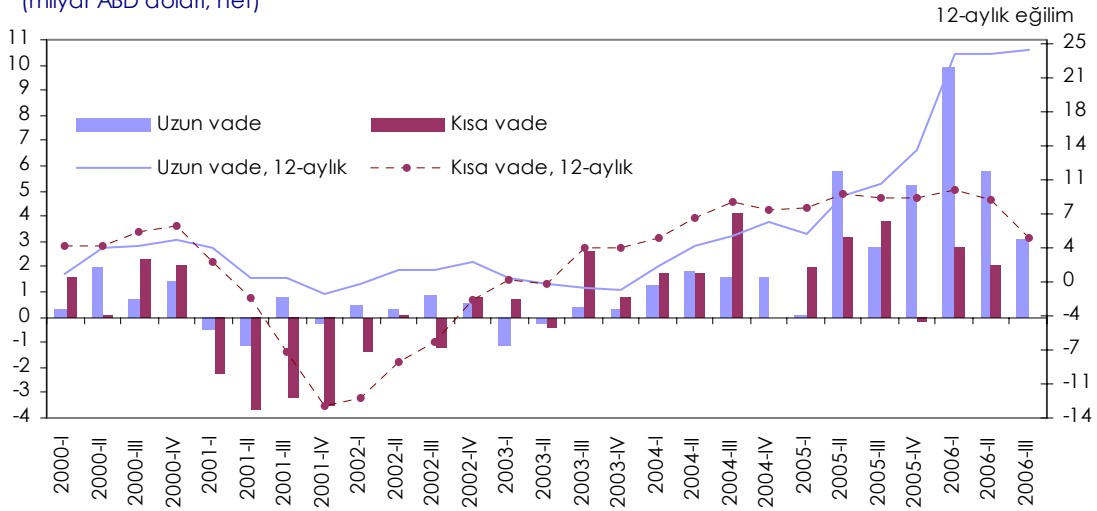
Getiri Farkı (spread): Ülkelerin devlet tahvilleri getirileri ve ABD Hazine tahvil getirileri arasındaki fark

#### Diğer Yatırımlar

59. 2006 yılı Ocak-Eylül döneminde diğer yatırımlar kalemi altında net 14,7 milyar ABD doları tutarında sermaye girişi gerçekleşmiştir. Yılın ilk iki çeyreğinde, Türkiye'de yerleşik özel sektör ve bankalarca yurt dışından sağlanan net 15,6 milyar ABD doları tutarındaki uzun vadeli kredilerde, yılın üçüncü çeyreğinde net 3,1 milyar ABD doları düzeyinde artış olmuştur. Ayrıca, aynı dönemde vadeli ithalat kaynaklı net 11,8 milyar ABD doları ticari kredi kullanılmıştır.

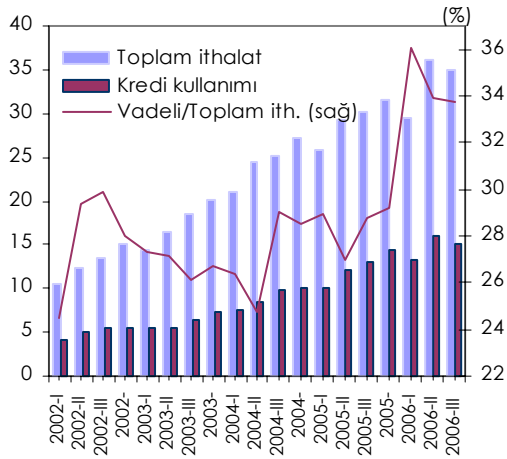
60. 2005 yılında toplam finansman içindeki payı belirgin bir şekilde artan uzun vadeli krediler, 2006 yılının ilk dokuz ayında da artmaya devam etmiştir. Söz konusu dönemdeki uzun vadeli kredi kullanımında, özelleştirme ödemelerine ilişkin özel sektörün yurt dışından sağladığı krediler belirleyici olmuştur. Bankacılık sektörü, yılın üçüncü çeyreğinde, uzun vadeli net 0,7 milyar ABD doları borçlanırken, kısa vadeli net 0,4 milyar ABD doları borç ödemiştir. Böylece yılın ilk dokuz ayında bankacılık sektörünün uzun vadeli kredileri net 5,3 milyar ABD dolarına yükselirken, kısa vadeli kredileri net 0,4 milyar ABD doları olmuştur. Özel sektör ise, yılın ilk üç çeyreğinde, uzun vadeli net 14,1 ve kısa vadeli net 0,5 milyar ABD doları borçlanmıştır.

### Uzun ve kısa vadeli sermaye (milyar ABD doları, net)



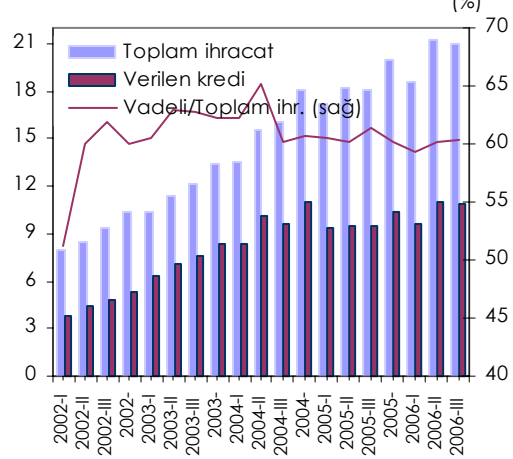
Not: Doğrudan ve portföy yatırımı ile, IMF kredileri ve bankaların döviz varlıkları hariç.

### Ticari kredi kullanım ve ithalat (milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB, TÜİK.

### Yurt dışına açılan ticari krediler & ihracat (milyar ABD doları)

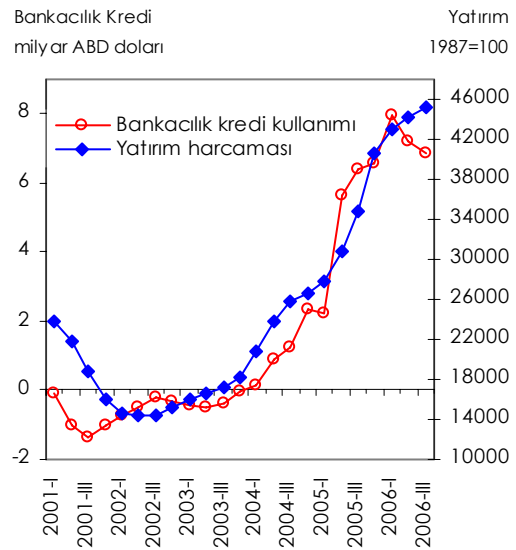
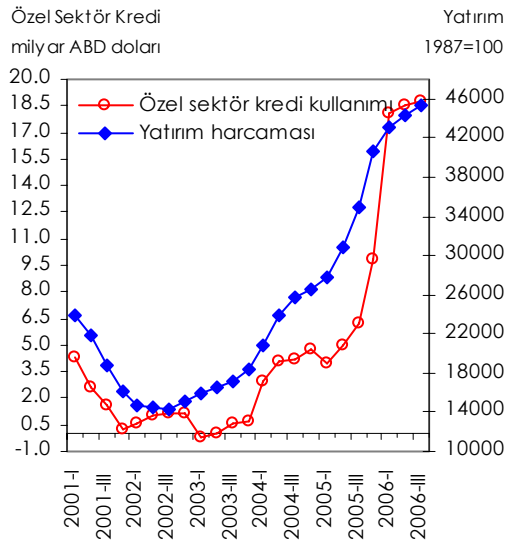


Kaynak: TCMB, TÜİK.

61. Yılın ilk dokuz ayında ithalat artışının sürmesine paralel olarak vadeli ithalat ve ticari kredi kullanımı geçen yılın aynı dönemine göre sırasıyla yüzde 44,1 ve yüzde 24,4 oranında artmıştır. Diğer taraftan bu dönemde ihracattaki yüzde 13,4 oranındaki artışla beraber yurt dışına açılan ticari kredilerde, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 11,8 oranında artış olmuştur.

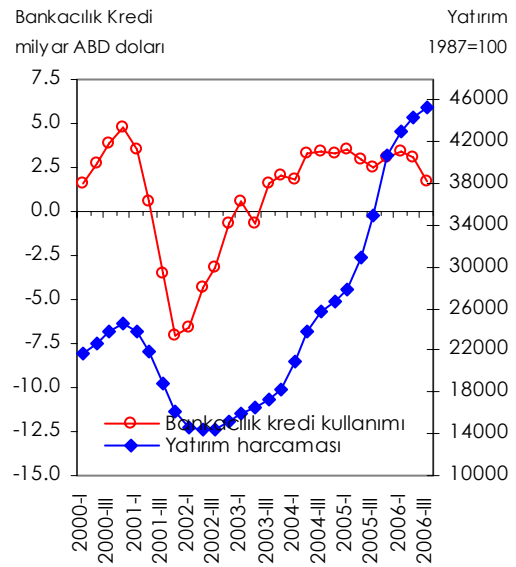
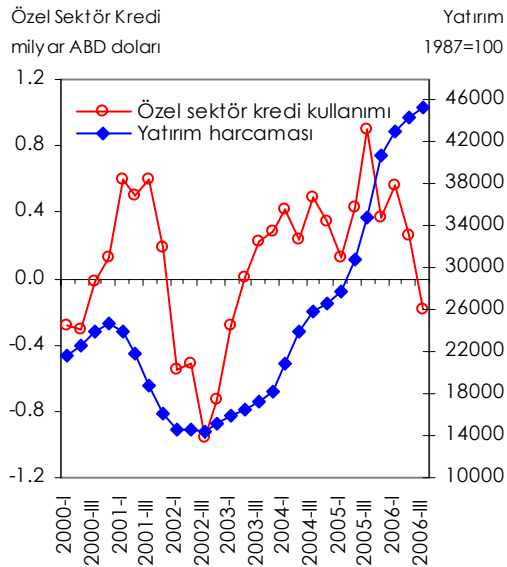
62. 2005 yılında GSYİH'nin yüzde 7,4, özel sektör yatırım harcamalarının yüzde 23,6 oranında artmasına paralel olarak, uzun vadeli kredi kullanımı da yüksek miktarda artış göstermiştir. 2006 yılının ilk iki çeyreğinde de bu eğilim devam etmiş ve özel yatırım harcamaları yüzde 21,5 oranında artmıştır. Yılın üçüncü çeyreğinde ise, uzun vadeli kredi kullanımındaki artışın sürmesi, yatırım harcamalarının bu dönemde de artmaya devam ettiğine işaret etmektedir. Ancak, Mayıs ve Haziran ayında mali piyasalarda gözlenen dalgalanmanın yarattığı belirsizlik ortamının, yılın üçüncü çeyreğine ilişkin yatırım harcamalarının hızını olumsuz etkilediği gözlenmiştir.

### Uzun vadeli net kredi kullanımı ve özel sektör yatırım harcamaları (12-aylık birikimli)



Kaynak: TCMB, TÜİK.

### Kısa vadeli net kredi kullanımı ve özel sektör yatırım harcamaları (12-aylık birikimli)



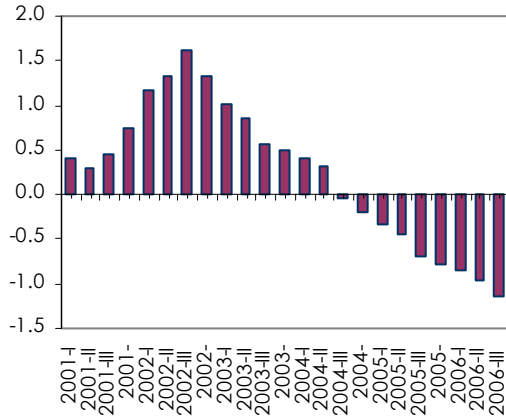
Kaynak: TCMB, TÜİK.

63. Merkez Bankası 2005 yılı sonu itibarıyla, 2001 yılı ve öncesinde kullanılan IMF kredilerinin geri ödemesini tamamlamıştır. Hazine ise 2006 yılının ilk dokuz ayında IMF kredi geri ödemelerine devam etmiş ve 3,5 milyar ABD doları kredi geri ödemesi yapmıştır.

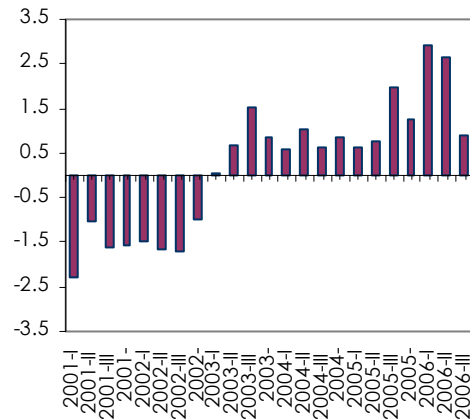
64. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankasında açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları (KMDTH) ile süper döviz hesaplarından (SDH) 2003 yılı Nisan ayından bu yana çıkış devam etmektedir. Kısa vadeli hesaplarda da, 2004 yılı ikinci çeyreğinde başlayan çıkışlar sürmektedir. Buna göre, 2006 yılının ilk dokuz ayında Merkez Bankasındaki söz konusu mevduatlarda net 0,9 milyar ABD doları düşüş gözlenmiştir. Bu çıkışlarda hem KMDTH hem de SDH'deki kademeli faiz indirimlerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim, Euro cinsinden açılan SDH faiz oranları 2002 yılında 1 yıl, 2 yıl ve 3 yıl vadelide sırasıyla yüzde 8, 9 ve 10 iken, 6 Mart 2006 tarihi itibarıyla yüzde 2,25, 3,25 ve 3,75'e düşürülmüştür.

### Yurt dışı yerleşiklere ait mevduatlar (on iki aylık, milyon ABD doları)

KMDTH ve Süper Döviz Hesabı



Bankalarda yurt dışı yerleşikler kısa vadeli mevduatları



Kaynak: TCMB.

65. 2005 yılı tamamında 1,3 milyar ABD doları artan yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalardaki mevduatları, 2006 yılı Ocak-Nisan döneminde 2,3 milyar ABD doları artmış, ancak, Mayıs ayında finansal piyasalardaki dalgalanmanın etkisiyle 1 milyar ABD doları gerilemiştir. Haziran ayında ise, yabancıların yeniden 1 milyar ABD doları tutarında mevduat artışı gerçekleştirmeleri sonucu yılın ilk yarısı itibarıyla söz konusu kalem kaynaklı sermaye girişi 2,3 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde ise yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalardaki mevduatları 0,5 milyar ABD doları azalmıştır.

66. 2006 yılının ilk yarısında toplam dış borç stoku, 2005 yılı sonuna göre 22,6 milyar ABD doları artarak 193,6 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Söz konusu tutarın 149,9 milyar ABD dolarını orta ve uzun vadeli dış borçlar, 43,8 milyar ABD dolarını ise kısa vadeli borçlar oluşturmaktadır.

67. Dış borç göstergelerinde 2005 yılında gözlenen iyileşme 2006 yılının ilk yarısında devam etmemiştir. 2005 yılı sonunda yüzde 47,3'e gerileyen dış borç stokunun GSYİH'ye oranı, 2006 yılı Haziran ayı itibarıyla yüzde 50,8 seviyesine yükselmiştir. Bunun yanı sıra, dış borç stokunun ihracata oranı yılın ilk yarısında artış göstermiştir.

#### Seçilmiş Dış Borç Göstergeleri (yüzde)

	2004		2005				2006	
	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Toplam Dış Borç Stoku / GSYİH	53,2	54,0	51,7	50,0	48,2	47,3	50,2	50,8
Toplam Dış Borç Stoku / İhracat*	260,5	256,8	240,4	234,5	232,8	233,0	248,8	249,2
Dış Borç Servisi / GSYİH	10,5	10,1	9,7	10,2	10,1	10,1	9,4	9,3
Bilgi için:								
Toplam Dış Borç Stoku (milyar \$)	152,2	162,2	160,9	163,0	166,8	171,1	186,0	193,6
GSYİH (yıllık, milyar \$)	285,7	300,6	311,2	326,2	346,3	361,5	370,6	381,3

\* Bavul ticareti ve diğer mallar hariç.

Kaynak: TÜİK, Hazine Müsteşarlığı.

## IV. EK TABLOLAR

### CARI İŞLEMLER (milyon ABD doları)

	Cari İşlemler										
	Net	Dış Ticaret			Hizmetler		Yatırım Geliri		Transferler		
		Net	İhracat (FOB)	Bavul Ticaretini	İthalat (CIF)	Net	Turizm Geliri	Net	Faiz Gideri	Net	İşçi Gelirleri
	(yıllık)										
2000	-9821	-21959	27775	2946	-54503	11366	7636	-4002	-4825	4774	4560
2001	3392	-3733	31334	3039	-41399	9132	8090	-5000	-5497	2993	2786
2002	-1524	-7283	36059	4065	-51554	7879	8479	-4556	-4416	2436	1936
2003*	-8036	-14010	47253	3953	-69340	10504	13203	-5557	-4579	1027	729
2004	-15604	-23878	63167	3880	-97540	12784	15888	-5637	-4343	1127	804
2005	-23155	-32926	73476	3473	-116774	13966	18152	-5663	-5010	1468	851
	(üç aylık)										
2005 I	-6181	-6243	17241	713	-25740	1195	1995	-1380	-1083	247	181
II	-7013	-8523	18144	942	-29354	2755	3760	-1622	-1227	377	171
III	-2676	-9488	18130	813	-30234	7682	8817	-1324	-1340	454	247
IV	-7285	-8672	19961	1005	-31446	2334	3580	-1337	-1360	390	252
2006 I	-8577	-8647	18551	951	-29523	1137	2002	-1386	-1197	319	228
II	-10562	-11755	21203	1430	-36026	2458	3693	-1608	-1500	343	282
III	-6195	-11604	20943	838	-34991	6508	8038	-1634	-1664	535	309
	(aylık)										
2005 Eki	-895	-2361	6772	366	-10090	1649	1899	-321	-410	138	93
Kas	-2626	-2851	5943	328	-9673	631	944	-503	-525	97	74
Ara	-3764	-3460	7246	311	-11683	54	737	-513	-425	155	85
2006 Oca	-2214	-2393	5128	238	-8140	379	722	-320	-315	120	77
Şub	-3250	-2967	6029	328	-9797	257	549	-631	-506	91	68
Mar	-3113	-3287	7394	385	-11586	501	731	-435	-376	108	83
Nis	-4001	-4143	6432	460	-11577	496	937	-425	-453	71	71
May	-3901	-4301	7014	495	-12376	886	1245	-643	-598	157	126
Haz	-2660	-3311	7757	475	-12073	1076	1511	-540	-449	115	85
Tem	-2248	-3773	6970	213	-11484	1794	2356	-398	-455	129	91
Ağu	-2026	-4345	6657	315	-11877	2654	3163	-588	-658	253	110
Eyl	-1921	-3486	7316	310	-11630	2060	2519	-648	-551	153	108
	(on iki aylık)										
2005 Eki	-21605	-31644	72562	3461	-114460	14324	17985	-5689	-4993	1404	827
Kas	-22301	-32479	72771	3478	-115565	14378	18073	-5615	-4965	1415	830
Ara	-23155	-32926	73476	3473	-116774	13966	18152	-5663	-5010	1468	851
2006 Oca	-23904	-33733	73607	3505	-117694	13892	18184	-5562	-5048	1499	868
Şub	-24894	-34764	73984	3597	-119167	13949	18185	-5599	-5058	1520	878
Mar	-25551	-35330	74786	3711	-120557	13908	18159	-5669	-5124	1540	898
Nis	-27020	-36912	75090	3842	-122539	13857	18236	-5499	-5257	1534	910
May	-28617	-38269	76127	4029	-125103	13706	18081	-5538	-5298	1484	978
Haz	-29100	-38562	77845	4199	-127229	13611	18092	-5655	-5397	1506	1009
Tem	-30228	-39276	79052	4208	-129117	13262	17846	-5680	-5549	1466	1022
Ağu	-31058	-39827	80156	4216	-130722	12883	17556	-5681	-5558	1567	1047
Eyl	-32619	-40678	80658	4224	-131986	12437	17313	-5965	-5721	1587	1071

Kaynak: TCMB.

\* Tanım değişikliği nedeniyle 2003 yılı turizm gelirleri yukarı yönlü, işçi gelirleri ise aşağı yönlü revize edilmiştir. Söz konusu değişiklik önceki yıllara yansıtılmadığından, turizm ve işçi gelirleri önceki yıllarla karşılaştırılmamalıdır.

## SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI (milyon ABD doları)

	Sermaye ve Finans Hesapları																
	Net	Finans Hesabı															
		Net	Doğrudan Yatırımlar	Portföy Yatırımları				Net	Bankaların Döviz Varlıkları	Diğer Yatırımlar							
				Net	Varlıklar	Yükümlülükler				Net	Ticari Krediler	Yükümlülükler				Mevduat	
Hisse Senetleri	Borç Senetleri	Merkez Bankası	Genel Hükümet			Bankalar	Diğer Sektörler	Merkez Bankası	Bankalar								
	(yıllık)																
2000	12581	12581	112	1022	-593	489	1126	11801	-1690	13740	805	3348	117	4378	5025	622	-642
2001	-1633	-1633	2855	-4515	-788	-79	-3648	-2667	927	-2066	-1930	10229	-1977	-8076	438	736	-1568
2002	1406	1406	962	-593	-2096	-16	1519	7190	594	7967	2483	-6138	11834	-1028	371	1336	-988
2003	3095	3095	1253	2465	-1386	905	2946	3424	724	4410	2181	-1479	-765	1975	1022	497	871
2004	13410	13410	2024	8023	-1388	1427	7984	4187	-5965	11142	4201	-4414	-267	5708	5109	-209	856
2005	20929	20929	8716	13437	-1233	5669	9001	16623	-352	16374	3581	-2881	-4637	9248	10261	-787	1276
	(üç aylık)																
2005 I	5732	5732	620	3796	-1138	1851	3083	4591	3622	384	650	-1008	-381	754	459	-113	11
II	4232	4232	175	3062	90	991	1981	4374	-2955	6999	1368	-945	-1189	4056	2908	-191	870
III	3244	3244	2307	2062	-335	1828	569	782	-3462	4275	709	-603	-1983	1979	2973	-269	1310
IV	7721	7721	5614	4517	150	999	3368	6876	2443	4716	854	-325	-1084	2459	3921	-214	-915
2006 I	9670	9670	1224	3578	-307	641	3244	11976	1134	11203	421	0	-1993	2433	8883	-184	1635
II	8749	8749	7651	-4528	-109	367	-4786	2643	-3328	6525	2049	0	-2012	2983	3055	-296	632
III	7574	7574	3568	4551	-832	591	4792	257	-2844	2727	231	0	361	252	2652	-453	-462
	(aylık)																
2005 Eki	920	920	238	-244	-162	-174	92	3911	4837	-639	525	0	-621	-744	184	-73	69
Kas	1091	1091	3120	2471	326	977	1168	-696	-1311	93	-140	0	-1712	1743	1588	-63	-1322
Ara	5710	5710	2256	2290	-14	196	2108	3661	-1083	5262	469	-325	1249	1460	2149	-78	338
2006 Oca	2954	2954	677	2069	-151	465	1755	2156	-2272	3799	-516	0	-305	-236	4758	-50	148
Şub	4785	4785	237	1211	284	199	728	7348	1859	5444	256	0	-1407	1348	3182	-55	2119
Mar	1931	1931	310	298	-440	-23	761	2472	1547	1960	681	0	-281	1321	943	-79	-632
Nis	2965	2965	454	-585	-161	223	-647	3488	1176	2134	514	0	-470	1053	467	-85	640
May	3141	3141	6680	-3107	-220	226	-3113	-1763	-2253	390	825	0	-1608	635	1620	-118	-1010
Haz	2643	2643	517	-836	272	-82	-1026	918	-2251	4001	710	0	66	1295	968	-93	1002
Tem	1403	1403	148	1737	138	324	1275	-730	-1289	192	278	0	-316	71	524	-78	-339
Ağu	3809	3809	3258	1616	-543	85	2074	-697	-1632	612	118	0	853	-1176	891	-202	70
Eyl	2362	2362	162	1198	-427	182	1443	1684	77	1923	-165	0	-176	1357	1237	-173	-193
	(on iki aylık)																
2005 Eki	16966	16966	3484	11076	-1854	5182	7748	12738	488	12315	3841	-3528	-4592	8242	6942	-710	1807
Kas	17333	17333	6529	13224	-1275	5947	8552	13095	622	11821	3867	-3035	-6111	8122	8478	-726	914
Ara	20929	20929	8716	13437	-1233	5669	9001	16623	-352	16374	3581	-2881	-4637	9248	10261	-787	1276
2006 Oca	21427	21427	9257	12438	-528	5281	7685	17437	-3526	20484	3285	-2719	-4809	8624	15117	-800	1475
Şub	24443	24443	9150	12170	-290	4954	7506	25424	-2074	27208	3771	-2222	-6084	10514	18036	-826	3709
Mar	24867	24867	9320	13219	-402	4459	9162	24008	-2840	27193	3352	-1873	-6249	10927	18685	-858	2900
Nis	25346	25346	9673	12759	-307	4371	8695	25752	-964	26967	3074	-1714	-6390	11407	18310	-890	2864
May	27113	27113	16388	8674	-955	4501	5128	24308	-1474	26104	3491	-1264	-7276	11483	19000	-925	1296
Haz	29384	29384	16796	5629	-601	3835	2395	22277	-3213	26719	4033	-928	-7072	9854	18832	-963	2662
Tem	29479	29479	15861	6341	252	3588	2501	19329	-4185	24612	4210	-775	-7140	9046	17866	-1011	2118
Ağu	32692	32692	18633	8576	-260	3172	5664	20158	-3526	24715	3983	-661	-4899	7719	17971	-1095	1399
Eyl	33714	33714	18057	8118	-1098	2598	6618	21752	-2595	25171	3555	-325	-4728	8127	18511	-1147	890

Kaynak: TCMB.